

NORSK NETTVERK

- Veiledning for nyutdannede lærere

ÅRSMELDING 2007

Innholdsfortegnelse

Forord	4
Tabell: Tall i de ulike regionene	6
Region: Agder	8
Region: Hedmark og Oppland	10
Region: Hordaland	12
Region: Nordland	14
Region: Nord-Trøndelag	19
Region: Oslo og Akershus	21
Region: Rogaland	29
Region: Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	32
Region: Sør-Trøndelag	36
Region: Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold	42
Region: Troms og Finnmark	46

Forord

I 2007-08 har 1075 nyutdannede lærere fått oppfølging via midler fra det nasjonale tiltaket "Veiledning av nyutdannede lærere". Resultatrapportene viser et mangfold av lokale modeller og er basert på rapporter fra de respektive prosjektlederne i tråd med krav til dokumentering fra Utdanningsdirektoratet.

Høgskolen i Telemark, ved faglig og administrativt koordinator for nettverket, har bearbeidet rapportene og samlet disse i denne årsmeldingen for 2007. Nettverket har utgitt tilsvarende rapporter hvert år fra 2005.

Det rapporteres fra nyutdannede, veiledere og ledere i barnehage og skole at de opplever programmet "Veiledning av nyutdannede" som viktig for nyutdannedes profesjonelle utvikling og for kvalitetsutvikling i sektoren. Programmet er siden pilotperioden i 1998-2001, blitt omtalt i de fleste stortingsmeldinger om barnehage, skole og utdanning. Informasjonen om veiledning av nyutdannede spres gjennom forskjellige kanaler, på ulike nivå og ved hjelp av både skriftlig og visuelt materiale. Programmet utvikles lokalt, og er i de fleste regioner utarbeidet i samarbeid mellom KS, Utdanningsforbundet, Fylkesmannen og høgskoler/universitet.

I 2007 ble det bevilget totalt 16,5 millioner til videreutvikling og gjennomføring av programmet. I million var øremerket veiledning av nyutdannede førskolelærere.

30. september 2008 - 2. opplag

Eva Bjerkholt

Faglig koordinator
Høgskolen i Telemark

Tonje Brokke

Administrativ koordinator
Høgskolen i Telemark

Innledning

Programmet "Veiledning av nyutdannede lærere" og "Nettverk for veiledning av nyutdannede lærere" finansieres av Kunnskapsdepartementet. Utdanningsdirektoratet leder arbeidet, arrangerer årlige nasjonale konferanser og har etablert en ressursgruppe som består av representanter fra Kunnskapsdepartementet, KS, Utdanningsforbundet, Skolenes Landsforbund og representanter fra fylkesmannembetene. Det operative arbeidet lokalt og regionalt ledes av de respektive høgskoler og universitet i samarbeid med arbeidsgivere og barnehage/skolemyndigheter.

I programmet "Veiledning av nyutdannede lærere" utvikles lokale og regionale programmer som er fordelt på elleve regioner. Programmene har lokale titler og har ulike modeller for arbeidet. Deltakelse i programmet er frivillig, både for barnehage- og skoleeier og i de fleste kommunene også for de nyutdannede. Noen kommuner har etablert veiledning av nyutdannede som obligatorisk i sin kommune.

Denne rapporten gir et bilde av effekten av den statlige bevilgningen skoleåret 2007-2008. Hvert regionale veiledningsprogram skal tydeliggjøre antall nyutdannede, lokale veiledere, vise hvordan man arbeider med veiledningsopplæring, hvordan erfaringene fra tiltaket blir tilbakeført til de involverte partene, samarbeidet mellom de lokale instansene og partenes evaluering av programmene.

Årsmeldingen utgis av nettverket "Veiledning av nyutdannede lærere". Nettverket består av lærerutdannere som er aktive i det operative arbeidet med veilederutdanning, utvikling av lokale program og forskning. Med utgivelsen av denne årsmeldingen håper vi å inspirere ledere, nyutdannede, lærerutdannere og studenter til å gjøre seg kjent med arbeidet som gjøres for å profesjonalisere lærere og førskolelæreres yrkesstart, forbedre lærerutdanningene og styrke samarbeidet mellom nivåene i utdanningssektoren.

Tabell: Tall i de ulike regionene

Program: Veiledning av nyutdannede	Sum	Region Agder	Region Hedmark og Oppland	Region Hordaland	Region Nordland	Region Nord- Trøndelag	Region Oslo og Akershus	Region Rogaland	Region Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Region Sør-Trøndelag	Region Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold	Region Troms og Finnmark
Tittel		Mentor A	Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny i Hordaland	Veiledning av nyutdannede settes i system	Veiledning av nyutdannede allmennlærere	Veiledning av nyutdannede lærere	Mulighetens veiledning for mulighetenes lærere	Nytt på nytt	NY-prosjektet: Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny som lærer	Veiledning av nyutdannede lærere i Nord
Oppstartsår		2005	2004	2004	2004	2005	2003	2002	2004	2002	2003	2003
Høgskoler/ Universitet		HiA	HiHm	UiB, NLA, HiB, HSH	HiBo og HiN	HiNT	HiO	UiS	HSF og HVO	PLU, NTNU HiST-ALT DMMH	HiT, HiOf, HiVe	UiT
Samarbeidende partnere		Utd.dir. Agder- fylkene og KS	Fylkesmann, KS og Utd.- forb.	UiB, NLA, HiB, HSH, Fylkesmann	Fylkesmann, fylkeskomm. kommuner	Fylkesmann, Utd.forb.	NIH, HiAk, UiO, Fylkeskomm., Vgs i Ak.hus	Sola, Sandnes, Hå komm. og Fylkesmann	Fylkesmann, kommuner, fylkeskomm. og KS	Fylkesmann, KS og Utd.forb.	KS, Utd.forb Fylkesmann, Skoleleder- forbundet	HiTos, HiFm, Samisk Høgskole
Nyutdannede i tiltaket 2007-2008 (noen tall ikke spesifisert)	944	34	23	84	89 (samlet tall)	0	259	67	44	57	283	29
Barnehager	248	5	10	15	31		89	9	25	27	125	15
Grunnskoler	326	20	13	36	37		84	58	19	22	139	11
Videregående	92	9	0	33	21		86	0	0	8	19	3
Avgangsstudenter (V-07) ved institusjonene i regionene – totalt (noen tall ikke spesifisert)	5271	354	150	875	255	123	1125	110	372	550	937	420
Førskolelærerutdanning	782			250	46	47		0	100		239	100
Allmennlærerutdanning	1110			285	157	76		110	104		228	150
Faglærerutdanning	440			20		0	186	0	0		204	30
PPU	1266			320	55	86	231	0	168		266	140
Videreutdanning	0											
Antall lokale veiledere	386	31	13	30	11	0	80	60		22	117	7
Universitet/høgskoleteam	54	3	2	7	6	2		13	6		16	
Lokale veil. får veil.oppl	209	31	0	20	11	0		30			117	
Komm. med nyutdanna	85		11	4	20	0		11	10		29	
FOU tilknyttet prosjekt		nei	nei	ja		nei	ja	ja	ja		ja	

Tabell: Antall nyutdannede som har fått veiledning innenfor de ulike programmene per 01.06.08:

Program: Veiledning av nyutdannede	Sum	Region Agder	Region Hedmark og Oppland	Region Hordaland	Region Nordland	Region Nord- Trøndelag	Region Oslo og Akershus	Region Rogaland	Region Sogn og Fjordane, Møre og Romsdal	Region Sør-Trøndelag	Region Telemark, Buskerud, Vestfold, Østfold	Region Troms og Finnmark
Tittel		Mentor A	Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny i Hordaland	Veiledning av nyutdannede settes i system	Veiledning av nyutdannede allmennlærere	Veiledning av nyutdannede lærere	Mulighetens veiledning for mulighetenes lærere	Nytt på nytt	NY-prosjektet: Veiledning av nyutdannede lærere og førskolelærere	Ny som lærer	Veiledning av nyutdannede lærere i Nord
03/04 Barnehage Grunnskole Videregående	102: 58 44 0									Ikke tall	102: 58 44 0	
04/05 Barnehage Grunnskole Videregående	406: 182 165 40		19	35: 10 17 8	14: 0 13 1	20: 10 10 0	92: 50 32 10	25: 0 25 0	32: 16 16 0	23: 8 7 8	139: 88 40 11	7: 0 5 2
05/06 Barnehage Grunnskole Videregående	567: 176 295 96	12: 0 12 0	20: 4 16 0	17: 4 9 4	150: 33 105 12	25: 14 11 0	153: 42 48 63	15; 0 15 0	13: 3 10 0	24: 10 5 9	123: 63 57 3	15: 3 7 5
06/07 Barnehage Grunnskole Videregående	619: 167 322 130	25: 10 15 0	13: 3 10 0	60: 12 12 36	58: 0 58 0	10: 7 3 0	208: 60 90 58	21: 0 21 0	22: 8 14 0	47: 21 12 14	140: 46 82 12	15: 0 5 10
07/08 Barnehage Grunnskole Videregående	969: 351 439 179	34: 5 20 9	23: 10 13 0	84: 15 36 33	89: 31 37 21	0	259: 89 84 86	67: 9 58 0	44: 25 19 0	57: 27 22 8	283: 125 139 19	29: 15 11 3
Totalt i programmet: Barnehage Grunnskole Videregående	2714: 968 1278 449	71: 15 47 9	75: 17 39 0 + 19 uspes.	196: 41 74 81	311: 64 213 34	55: 31 24 0	712: 241 254 217	128: 9 119 0	111: 52 59 0	202: 100 59 43	787: 380 362 45	66: 18 28 20

Nyutdannede: 34

Veiledere: 31

1. Mål for arbeidet

- Å bidra til at nyutdannede lærere får en trygg start på sin yrkeskarriere.
- Å bistå skoleeiere med å organisere veiledning systematisk på en slik måte at det bidrar til faglig og personlig trygghet til nye lærere.
- Å videreutvikle veilederkompetansen hos lokale veiledere i skole/barnehage på Agder basert på en mentor – protesjestrategi.
- Forsterke og intensivere FoU virksomhet i prosjektet.
- Å sørge for at videregående opplæring i begge Agderfylkene får en større tyngde i prosjektet.
- Å styrke kvaliteten i lærerutdanningene ved å tilbakeføre erfaringer fra deltakerne i prosjektet

2. Modell for veiledning av nyutdannede lærere

Gjennom dette skoleåret har vi sett at det har vært nødvendig med visse endringer, som har resultert i at vi har økt antall fellessamlinger.

De nyutdannede får veiledning på to måter:

- En veileder på samme arbeidsplass. Den nyutdannede og mentor har minst en samtale i måneden.
- Samlinger for de nyutdannede hvor de får veiledning i gruppe

Det at vi har egne samlinger for de nyutdannede, har sammenheng med de nyutdannedes ønske og behov om å få møte flere som er i samme situasjon, samt at dette er en innarbeidet struktur i enkelte regioner.

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledning

Bygget på de erfaringer vi har gjort i tiltaket til nå, vil tilbakeføringen av de nyutdannedes erfaringer bli gjennomført på følgende måte:

1. På den siste samlingen for de nyutdannede og mentorene vil det bli gjennomført en "innsamling" av erfaringer. Opplegget er basert på en intervjuguide utviklet av de involverte forskerne og prosjektleder i felleskap.
2. Erfaringene vil bli samlet i en rapport som oversendes studielederne for hver lærerutdanning.
3. Rapportene danner utgangspunkt for en drøfting i studieråd for den enkelte utdanning.

Erfaringene oppsummeres i en endelig rapport som oversendes Forum for lærerutdanning og avdelingens styre. Rapportene danner grunnlag for drøftinger og eventuelle beslutninger om endringer av innholdet i lærerutdanningene ved universitetet.

4. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2007-2008

Mentorene har fått opplæring på to måter:

- mentorforum (for alle mentorer)
- mentorkurs (for nye mentorer). Kurset har vi kjørt for 5 mentorer i Lindesnesregionen.

Enkelte regioner har en veileder til flere nyutdannede ved samme samarbeidsplass. En av kommunene opererer med kommunale veiledere.

5. Samarbeid og erfaringsdeling/-spredning

Den interne organiseringen av tiltaket ved universitetet er endret fra 1. januar 2008. Hovedansvaret for tiltaket er overført til Avdeling for lærerutdanning. Intensjonen med omorganiseringen kan oppsummeres slik:

1. Sterkere fokus på tilbakeføring av de nyutdannedes erfaringer og effekten av denne på lærerutdanningene ved universitetet
2. Tettere kobling mellom tiltaket og de ansvarlige for lærerutdanningen ved universitetet (dekan og studieledere for den enkelte lærerutdanning)

Tiltakets styringsgruppe bestående av utdanningsdirektørene, representanter for KS, Utdanningsforbundet og universitetet vedtar planer for gjennomføringen av tiltaket i Agder-fylkene.

Prosjektleder, i samarbeid med administrativt ansvarlig ved universitetet har ansvaret for den daglige driften av tiltaket. Universitetet har etablert en egen arbeidsgruppe bestående av prosjektleder, administrativt ansvarlig og veiledningsfaglig leder. Arbeidsgruppa forbereder sakene for styringsgruppa.

Tiltaket er et samarbeidstiltak hvor gjennomføring, evaluering og erfaringsutveksling skjer i tett kontakt mellom kommuner og fylkeskommuner i regionen og Universitet i Agder (UiA).

FOU-virksomheten har et særlig fokus på tilbakeføringen av de nyutdannedes erfaringer til lærerutdanningene ved universitetet. Det er inngått avtale med Institutt for pedagogikk som er ansvarlig for det meste av denne FOU-virksomheten.

Vi har lyktes med å lage gode rutiner for samarbeid gjennom å benytte oss av de eksisterende strukturer/knutepunkt som skole og barnehageeierne har. Våren 08 har vi hatt møter med representanter fra disse knutepunktene. Utdanningsforbundet er til stede på disse møtene. I møtene drøftes det hvordan vi kan lage et best mulig program for de nyutdannede.

6. Evaluering av programmet

Vi har nådd de mål vi satte for 07/08, og ser at vi har gjort oss erfaringer som gir oss mulighet til å lage et enda bedre program for de nyutdannede. I stor grad har vi lyktes med å etablere kontakt og få til et godt samarbeid med skole- og barnehageeiere i begge Agder-fylkene. Grunnlaget er godt for å få Mentor-A til et program som er på de nyutdannedes premisser. Arbeidet med rekruttering for 08/09 viser at kommunene og fylkekommunene er interessert i å være med.

Mentorene sier at det har vært vanskelig å få tid avsatt til veiledning. Dette jobber vi med overfor skole og barnehageeiere.

Nyutdannede: 23

Veiledere: 13

1. Mål for arbeidet

- Utvikle og gjennomføre et systematisk veiledningsprogram for nyutdannende lærere og førskolelærere. De nyutdannede skal gjennom veiledning få støtte til å håndtere vanskelige yrkessituasjoner i sitt første år som lærer eller førskolelærer.
- Øke veiledningskompetansen i barnehage og skole ved å skolere lokale veiledere.
- Styrke samarbeidet mellom høgskolen og praksisfeltet. Få tilbakemeldinger fra de nyutdannede om problemstillinger som de er opptatt av, og tilbakeføre disse til egen grunnutdanning.
- Arbeide for å informere om og forankre prosjektet i regionen. Delta på regionale samlinger.
- Drøfte mulighetene for å inngå mer forpliktende avtaler med kommunene, både avtaler innefor dagens ordning og avtaler som kan gjennomføres dersom det ikke tilføres eksterne midler til veiledning av nyutdannede.

2. Modell for veiledning av nyutdannende lærere i regionen.

Vi åpnet i høst med et "oppstartseminar" og avslutter i vår med "avslutningssamling", som begge er dagsamlinger. Vi bruker så i hovedsak to former for veiledning som løper parallelt, individuell veiledning og gruppeveiledning.

Individuell veiledning.

Hver nyutdannet får en veileder med veilederkompetanse og yrkeserfaring. Den nyutdannede får individuell veiledning og har samme veileder gjennom hele året. En veileder kan gi veiledning til flere nyutdannede. De nyutdannede tar med seg selvopplevde "case" som utgangspunkt for veiledningssamtalen. Den nyutdannede skal ha 2 – 4 individuelle veiledninger pr. semester med sin veileder. Den individuelle veiledningen foregår som regel innenfor ordinær arbeidstid og skal planlegges systematisk både fra veileders og den nyutdannedes side. Veilederen kan enten høre til på samme skole eller barnehage, eller til daglig være på en annen skole eller barnehage.

Gruppeveiledning.

Veiledere fra høgskolen har hatt ansvar for gruppeveiledning. Det innebærer at en veileder fra høgskolen har møtt nyutdannede og deres veileder i en kommune eller en region til gruppeveiledning. Disse gruppeveiledningene har vært gjennomført to ganger pr. semester. Alle parter, både de nyutdannede og veilederne, skal ha med seg problemstillinger til disse gruppeveiledningene. Disse problemstillingene blir lagt fram i gruppa, diskutert og reflektert i forhold til, - såkalt problemrettet veiledning i grupper.

Veiledning av veilederne

Erfaringen vår viser at veilederne også har behov for veiledning. De kan komme opp i problemstillinger og situasjoner som de opplever som vanskelige å løse på egen hånd. Vi har derfor

gitt tilbud til de lokale veilederne om å ta opp ulike temaer som de synes er vanskelige i veiledningssituasjonen. I tillegg kan de ta telefonkontakt når de måtte ønske det.

3. De nyutdannedes deltagelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen.

De nyutdannede blir på hver gruppesamling spurt om hvordan det hele fungerer. Vi som leder prosjektet får på denne måten løpende tilbakemelding om hvordan veiledningen fungerer. Tidligere år har vi bedt deltagerne fylle ut et spørreskjema, men på avslutningssamlingen i mai har vi bedt deltagerne skrive et refleksjonsnotat der de skal vurdere ulike sider med tiltaket. Disse notatene vil bli grunnlag for styringsgruppa sitt arbeid med eventuelle justeringer i arbeidet videre framover.

4. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2007-2008

Vi har nå over flere år utdannet et korps med veiledere gjennom egne kurs her på høgskolen. Disse kursene har vært felleskurs for øvingslærere og våre veiledere. Vi har derfor etter hvert fått et veilederkorps med både formell utdanning og erfaring. Inneværende år har det ikke vært behov for å skolere nye veiledere. Vi har kunnet bruke de vi har hatt i vårt veilederkorps. Innværende år har vi totalt 13 veiledere.

5. Samarbeid og erfaringsdeling/-spredning

Vi har samarbeidet med fylkeskommunene i Hedmark og Oppland om rekrutteringen og alle kommunene i regionen har vært invitert til å delta i tiltaket. Det er totalt 11 kommuner som deltar innværende år: Alvdal, Elverum, Gjøvik, Hamar, Løten, Raufoss, Stor-Elvdal, Sør-Odal, Ringsaker, Stange og Øyer.

Vi har laget en egen brosjyre som spres til alle skolene og barnehagene i regionen. Videre har tiltaket har vært presentert på en samling for skoleledere og skoleeiere i regionen: "Hvordan bedre de grunnleggende ferdighetene? – kompetanseutvikling og utviklingsprosjekter".

I forbindelse med NOKUT-rapporten 2006 har høgskolen det siste året arbeidet med å bedre forholdet mellom teori og praksis, og i den forbindelse har erfaringer fra tiltaket "Ny som lærer" blir trukket inn.

Erfaringene i tiltaket blir tilbakeført til lærerutdanningen ved at både studieleder for allmennlærerutdanningen og forskolelærerutdanningen sitter i prosjektgruppa. Disse personene er nøkkelpersoner når studieplaner revideres og endres.

6. Evaluering av programmet

Vi får stadig tilbakemeldinger fra de som er med i programmet at de er godt fornøyd. Deltagerne forteller at et slik "bakrom" i jobbsammenheng gjør at arbeidet blir mer interessant og meningsfullt, og bidrar til at en ikke søker etter annet arbeid. Programmet har funnet en modell for organiseringen, med god balanse mellom den individuelle veiledningen og gruppeveiledningen. Når vi fra høgskolen deltar på gruppesamlingene får vi god nærhet til deltagerne, både med tanke på de nyansatte og veilederne. På avslutningssamlingen nå i mai vil vi som sagt få inn refleksjonsnotater fra alle deltagerne, noe som vil gi oss god tilbakemelding og grunnlag for eventuelle justeringer.

Vi har denne våren laget en fargerik brosjyre til massespredning. Dette tror vi vil gjøre tiltaket mer synlig i "landskapet" som oversvømmes av informasjon. Når det gjelder samarbeidspartnere så har vi mye ugjort, særlig i forhold til KS. Dette er noe vi bør prioritere i tiden framover.

Region: Hordaland

Ny i Hordaland

Nyutdannede: 84

Veiledere: 30

Titaksleder:

Dekan Bjørg Kristin, leder i styringsgruppe, Marit Ulvik leder for arbeidsgruppe inneværende år

1. Kort om arbeidet med rekruttering av kommuner/fylkeskommuner, nyutdannede og veiledere:

Invitasjon ble sendt ut fra fylkesmann til kommunene og fylkeskommunen.

Det var liten respons på utlysningen sendt fra Skoleavdelingen hos Fylkesmannen.

Rekruttering har hovedsakelig skjedd ved at de enkelte institusjonene har prøvd å rekruttere via sine nettverk:

- Informasjon til avgangsstudenter
- Informasjon til praksisbarnehager og praksisskoler

Høgskolen i Bergen (HiB) var svært aktive i rekrutteringsarbeidet dette året, og det førte til et økt antall deltagere.

Kommuner/fylkeskommuner som deltar med nyutdannede:

Hordaland fylkeskommune, Bergen kommune, Jondal kommune, Fjell kommune

2. Modell for oppfølging og veiledning:

Det har vært 1 felles seminar over to dager for alle deltagere

Hver institusjon har hatt regionale samlinger.

NLA og HiB har i tillegg reist ut til de deltagende skoler og barnehager.

3. Fokus i tiltaket dette året:

Det har vært et fokus å skape et nettverk mellom nye lærere gjennom regionale samlinger.

På to-dagers-seminaret var det fokus på unge med psykososiale problem og skolens samarbeidsparter i den sammenheng.

UiB har hatt fokus på å utdanne veiledere i videregående skole både med tanke på lærerstudenter og nye lærere. I år ble det utdannet 19 veiledere som tok 15 studiepoeng i veiledning. Tiltaket var finansiert av Fylkeskommune og UiB.

4. Erfaringer fra arbeidet dette året:

HiB har hatt felles samlinger, samt hatt et utadrettet arbeid med besøk og forelesninger på deltakerskolene/-barnehagene. Deltakerne gir gode tilbakemeldinger og opplever deltakelsen som meningsfylt. HiB arbeider aktivt for å informere om tilbudet til egne

studenter og har også informert på en konferanse for Utdanningsforbundet. NLA har hatt felles samlinger og supplert med å reise ut til deltakerne på respektive skoler og barnehager. NLA har hatt få deltakere og derfor vært sårbare når det gjelder frafall. Institusjonen ønsker å fokusere på rekrutteringsarbeid videre.

UiB har hatt samlinger for nyutdannede og veiledere. Noen samlinger har vært lagt til skolene og noen på universitetet. Samlingene har vært en kombinasjon av forelesninger og veiledning/samarbeid. Deltakelsen har vært noe varierende (mellom 20-40) og da er det gjerne veilederne som noen ganger har uteblitt. Mange av veilederne har vært med flere år, og dette året ble det kun gitt et tilbud til nye veiledere på de regionale samlingene. UiBs veilederkurs fikk gode tilbakemeldinger og vi håper at det på sikt vil øke interessen i skolene for å følge opp nye.

HSH har ikke hatt deltagere dette året, men er fortsatt med i samarbeidet og forventes å ha deltagere neste år.

5. Spesielle utfordringer dette året:

Det er fortsatt et problem med rekruttering. Så lenge arbeid med nye lærere ikke er prioritert fra arbeidsgiversiden, er det vanskelig. Fylkeskommunen har i større grad vært involvert enn kommunene.

Videre er det en utfordring at både veiledere og nye lærere må ta oppfølgingen i tillegg til full undervisningsplikt og at tiltaket dermed blir for lite forpliktende.

6. FOU prosjekter i tilknytning til tiltaket:

HiB har bidradd med følgende på forskningssiden:

Grimsæth, G. (2008). Veiledning av nyutdannede lærere. En sikker vinner for skolene. *Bedre skole*, nr. 1

Grimsæth, G. (2008). Stillingsinnhold - avgjørende for en god start i yrket. I: T. Løkensgard Hoel, B. Hanssen, R. Jakhelln og S. Østrem (red.), *Det store spranget - ny som lærer og førskolelærer*. Tapir Akademisk forlag.

Gerd Grimsæth: Nasjonal konferanse: Når starten er god, UiA, Kristiansand, 24.09.07: Invitert foredragsholder; Stillingsinnhold, Hva tilbys nye lærere.

Gerd Grimsæth: Utdanningsdirektoratets hjemmesider, kompendium: kapittel 10: Nyutdannet lærer, utvikling av lærerprofesjonalitet og utvikling av skolen.

Gerd Grimsæth, G. & Nordvik, G. (2008). The newly qualified teacher. A Norwegian study. *Journal of IN-Service Education*, no.2

UiB følger fortsatt tiltaket med forskning. Dette året har det resultert i to konferansebidrag som vil bli videreutviklet til artikler:

Smith, K., Ulvik, M. & Helleve, I. (2007). Novice in Secondary School. The Coin has Two Sides. Paper presented at European Conference on Educational Research, Ghent, Sept. 2007

Helleve, I. & Ulvik, M. (2008). Is mentoring the answer? Paper presented at Nordic Educational Research Association Conference in Copenhagen, March, 2008

Nyutdannede: 89

Veiledere:

1. Mål for arbeidet

- Implementere lokale veiledningsordninger for nyutdannede i grunnskole, videregående skole og barnehage gjennom direkte påvirkningsarbeid i forhold til eiere, enhetsledere, organisasjoner og utdanningsinstitusjoner og distribusjon av "Idéheftet"
- Utforske videre behovet nyutdannede lærere og førskolelærere har for veiledning
- Kartlegge hvilke veiledningsordninger som finnes og medvirke til å videreutvikle disse
- Belyse lærerutdanningenes utfordring mht at studentene får den kompetanse som yrket krever og påvirke til profesjonsretting av lærerutdanningene
- Dokumentere og formidle kunnskap og erfaringer som bringes fram gjennom prosjektet og tilgrensende aktivitet

Mål og tiltak vil gå igjen i 3-årsperioden (2007-2010), men kan justeres ut fra evalueringer som gjøres av samarbeidende parter.

2. Modell for veiledning av nyutdannede lærere

- Veiledningsmøter mellom nyutdannet lærer/førskolelærer og lokal veileder i den enkelte skole og barnehage, eventuelt organisert som kommunale tiltak i områder med få nyutdannede
- Regionale samlinger for nyutdannede, lokale veiledere, styrere/rektorer og andre i regi av høgskolene, RKK-kontorene og kommunale skolemyndigheter.
- Organisert lokale kollegabaserte veiledningsgrupper av nyutdannede førskolelærere med Høgskolen i Nesna som fagansvarlig
- Høgskolene deltar ved et utvalg skoler på veiledningssamtaler mellom nyutdannet og lokal veileder. Dette gjøres også til gjenstand for FOU-virksomhet.
- Høgskolene i Bodø og Nesna kartlegger antall nyutdannede i Nordland Fylke innenfor hvert sitt område gjennom bl.a spørreundersøkelser. Slik kartlegging kan inngå i Fylkesmannens/Fylkesutdanningskontorets strategiske arbeid for utvikling i skoler og barnehager.
- Høgskolene utvikler nettbasert veiledningssystem innenfor egne løsninger og/eller tilknyttet "Lærerforum". "Lærerforum" (www.laererforum.net/) er et nettbasert og praksisretta tiltak for veiledning av nyutdanna og lærer generelt innenfor et prosjekt støttet av nasjonale forskningsmidler til PVG (praksisretta veiledning i grunnopplæringen)
- Revidering og distribuering av "Idéheftet" til alle kommuner i Nordland med informasjon om prosjektdeltakelse. Utvikle eget informasjonsskriv om prosjektet til alle avgangsstudenter ved høgskolene.

- Videreføre kontakt og samarbeid med Utdanningsforbundet, KS, skoleeiere, RKK og andre med sikte på informasjon om prosjektet og fremme rekruttering av nyutdannede inn i prosjektet. Det satses særlig på rekruttering fra videregående opplæring.
- Møter med studieledelse og praksisledelse ved Høgskolene med det formål å utvikle mer målrettet organisering av arbeidet for å fremme profesjonsretting av lærerutdanningene.
- Intensivere høgskolens medvirkning i å få eiere og ledere til å introdusere og implementere introduksjons- og veiledningsprogrammer i barnehage, grunnskole og videregående opplæring som skal utvikles til varige, standardiserte og kvalitetssikrede opplegg som alle nyutdannede kan møtes på sin første arbeidsplass.

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

Oppleggene inneværende år er basert på innhentet materiale fra forrige år, evalueringer fra de seminarer som ble gjennomført i forrige år, svar på de elektronisk baserte spørreskjema, hyppig forekommende spørsmål i de digitale veiledningsforaene vi har tilgang til og signaler fra skoleeiere og de regionale kontorer for kompetanseheving i Nordland.

En av de vesentligste punkt var at vi i våre veiledningsseminarer måtte passe på å få satt inn etterspurte tema i tillegg til de interne veiledningsøkter og erfaringsutveksling som gjennomføres. Temaene som har vært på agendaen dette skoleåret, er: *"Å lede grupper i læring", "Ledelse av voksne i barnehage/skole", "Forebygging og takling av konflikter", "Veiledning i praksis", "Elevvurdering i skolen", "Formelle rettigheter og plikter for nyutdannede", planarbeid i skole og barnehage, miljø for læring og utvikling, tilpasset opplæring/stimulering".*

På de skolene der høgskolene har fulgt nyutdannede tett, har de selv vært sterkt involvert i planlegging, gjennomføring og evaluering av veiledningen.

Idéheftet om veiledning av nyutdannede tar også i stor grad utgangspunkt i de områdene nyutdannede sier at de trenger oppfølging på.

Nyutdannedes tilbakemeldinger om veiledningen beskrevet gjennom evalueringsarbeid fra erfarings- og veiledningsseminarer i regionene

- Avklaringer – støtte og ha noen å diskutere med, slik at man åpner opp for "nye" åpninger i tunnelen man av og til føler at man er i
- Innhold: Hvordan etablere ei god og fornuftig tilnærming til tema veiledning? Hvordan få tid til veiledning? Nedsatt leseplikt?
- Oppfølging → meningsutveksling. Får råd hos hverandre
- Fortsette dialog/drøfting på hvordan man helt konkret – og realistisk – kan få på plass et system som ivaretar veiledningen
- Fokus på problematferd i skolen, samarbeid med PPT, BUP og barnevern
- Ønsker prat/diskusjon i gruppe. Mer om ytterpunktene/personene (vanskelige – stille), hvordan jobbe med disse og høre andres erfaringer.
- Veiledning om konflikthåndtering– blanding av teori og praksis, gjerne med utsendt case på forhånd, case og samtale
- Fortsett med god tid til diskusjon! Kanskje litt videre på hva veiledning er, konkrete eksempler på hvordan det kan være

Resultater, tilbakemeldinger og problemstillinger er blitt ivaretatt videre på utdanningsinstitusjonene i forhold til møter med studie- og praksisledelse. Dette for å intensivere høgskolens medvirkning i å få eiere og ledere til å introdusere og implementere introduksjons- og veiledningsprogram i barnehage, grunnskole og videregående opplæring. Informasjon om prosjektet ivaretas også gjennom projektrapport, FOU-rapporter, artikler og annet forskningsarbeid knyttet til prosjektet.

I tilknytning til overgang fra "øvingslærerpraksis" til skolebasert praksis arbeider begge høgskoler med programmer for å få egne faglærere mer ut til barnehager og skoler, både for å drive faglig nettverksbygging mot enhetenes ansatte og for å utvikle praksisnære forsknings- og utviklingstiltak. Instituttledere, studielederne og praksislederne er trukket direkte inn i prosjektet for å få inn signaler om videre utvikling av utdanning og praksis og oppfølging av nye.

4. Utdanning av veiledere

Ved Bodin videregående skole har vi gjennomført et prøveprosjekt med en kortere skolering/kompetanseheving for 11 stedlige veiledere som samlet har ansvar for en gruppe av nyutdannede/nytilsatte/nye lærere (20 stk). For dette veilederkorpset har vi gjennomført 2 dagers skolering. Opplegget har så langt ikke gitt studiepoeng, men vi forhandler om en videreføring for denne skolen med tanke på spredning av denne type skreddersydd og dedikert skolering.

I 2006 planla og utarbeidet de to høgskolene sammen et studieløp for en spisset modul om veiledning av "nye medarbeidere". På grunn av manglende påmelding/interesse, ble den ikke lyst ut og gjennomført innværende år. Oppdatert studie-/emneplan foreligger. Dette kompetanseopplegget er det aktuelt å starte opp igjen høst 2008.

Begge høgskolemiljøer har studier i pedagogisk veiledning i sin portefølje. Siden 1994 er drøyt 450 utdannet i veiledning av pedagogisk karakter. Flere av de som har gått på denne utdanningen deltar som veiledere av nyutdannede, og vi vil her også ha en reserve å trekke på når behov dukker opp. Veiledningsseminarene som har vært gjennomført høst 2007- vår 2008 har i tillegg til nyutdannede også hatt med aktuelle veiledere fra ulike regioner, men det er fortsatt alt for få barnehager og skoler som har institusjonalisert faste ordninger.

Utdanningsleder for etter- og videreutdanningen ved Høgskolen i Nesna er aktivt med i prosjektet bl.a. i forhold til organisering av veilederutdanning for lærere som veileder nyutdannede.

5. Samarbeid og erfaringsdeling/—spredning

Gjennom samarbeid med skoleeiere, RKK og utdanningsavdelingen i Nordland Fylkeskommune har prosjektlederne lagt til rette for veiledning gjennom erfarings- og veiledningsseminarer, nettbasert veiledning og mer indirekte kontaktetablering og veiledning av nyutdannede lærere. For å få deltakere i prosjektet, er det nødvendig med en aktiv skoleeier/RKK som kan sørge for at informasjonen om prosjektet når fram til barnehager og skoler med en oppfordring om å delta.

Vi har arbeidet med å få på plass avtaler med barnehage- og skoleeiere som forplikter enkeltskoler og barnehager i utvalgte kommuner/fylkeskommunen til å delta i prosjektet. Dette arbeidet er nå kommet godt i gang i enkelte regioner og ønskes utvidet til varige, standardiserte og kvalitetssikrede opplegg som alle nyutdannede kan møtes på sin første arbeidsplass.

A. Veilednings- og erfaringsseminarer i Nordland (Høgskolen i Bodø) 2007-2008:

1. Veiledningsseminar 1: Stokmarknes i Vesterålen 23.11.07. Deltakere fra kommunene Vågan, Værøy, Hadsel, Sortland, Vestvågøy og Nordland Fylkeskommune
2. Veiledningsseminar 2: Fauske 02.11.07. Deltakere fra kommunene Bodø, Fauske, Saltdal, Meløy
3. Veiledningsseminar 3: Bodø 10.03.08 Deltakere fra kommunene Bodø, Fauske, Saltdal, Meløy
4. Veiledningsseminar 4: Narvik 01.11.07. Deltakere fra kommunene Ballangen, Evenes og Narvik
5. Oppfølgingsseminar Stokmarknes 09.04.08 og Narvik 11.03.08 ble avlyst pga lav påmelding.

B. Veilednings- og erfaringsseminarer i Nordland (Høgskolen i Nesna) 2007-2008

1. Veiledningsseminar ved Høgskolen i Nesna 15.11.07. deltakere fra Rana, Hemnes, Sømna, Alstahaug, Lurøy og Nesna
2. Erfaringsseminar ved Høgskolen i Nesna 12.03.08. Deltakere fra Rana, Hemnes, Vestvågøy, Alstahaug, Lurøy og Nesna

Samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjoner og fylkesmannsembetet, KS, kommuner, fylkeskommuner og andre aktuelle instanser

Fylkesmannen i Nordland har koordinert prosjektet og deltatt på fellesmøter i prosjektgruppa. Dette har vært en viktig oppgave ettersom dette er et samarbeid mellom to høyskoler i Nordland. Prosjektgruppa har også hatt kontakt med Fylkesutdanningskontoret i Nordland i sitt arbeid. Fylkesutdanningskontoret er representert i prosjektgruppa med tanke på å rette større oppmerksomhet mot videregående skole. Gjennom prosjektet har det vært møter med Utdanningsforbundet for gjensidig informasjon om tiltak for nyutdannede. Det har i 2007-2008 vært avholdt fellesmøter og telefonmøter i tillegg til e-postkontakt mellom de prosjektansvarlige og andre medvirkende fra de to samarbeidende høyskolene i Nordland, Fylkesutdanningskontoret og Fylkesmannen i Nordland.

Styrket samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjonen(e), videregående opplæring, grunnskolen og barnehager

Prosjektet baserer seg i høy grad på styrket samarbeid mellom lærerutdanningsinstitusjonene, skoler og barnehager. Vi er avhengige av interesse og velvilje fra skole- og barnehageeierne og -lederne for at dette prosjektet skal feste seg på organisasjonsnivå og bli institusjonalisert i skoler og barnehager. Kommunikasjon og kontakt mellom de lokale veilederne og høyskolenes veiledningsteam styrker dette samarbeidet ytterligere. Samarbeidet har også inkludert å utarbeide eget idehefte om hvordan organisere veiledningen av nyutdannede.

Ved høyskolene gjennomføres regelmessige møter mellom de som arbeider i prosjektet og ansvarlige (dekan og utdanningsledere) for å utveksle kunnskap om tiltak for nyutdannede og hvordan organisere arbeidet med profesjonsretting av lærerutdanningene. I tillegg vil høyskolene knytte nærmere kontakt med praksisskoler og praksisbarnehager om etableringen av veiledningsordninger for nyutdannede samtidig som en velger noen skoler hvor målsettingen er å utvikle eksemplariske måter å organisere veiledningen av nyutdannede på.

Erfaringene fra tiltaket blir tilført lærerutdanningene

HBO: Ved at instituttleder, studielederne og praksislederne inngår i intern referansegruppe for prosjektet. Denne møtes til erfaringsdeling 1 – 2 ganger pr semester. De får også tilgang til alle rapporter etc. fra seminarene, der signaler tilbake skriftliggjøres. Erfaringene skal også opp på internseminarer for ansatte ved instituttet tidlig i vårsemesteret. Våren 2008 vil det bli gjennomført

informasjonsrunde og utviklet eget informasjonsskriv til avgangsstudenter om mulighetene for å bli fulgt opp det første året i yrket.

HiNe: Ved at prosjektledelsen samarbeider med utdanningslederne for lærerutdanningene, ved orientering på møter med praksisskolene, ved at nyutdannede viderefører sine erfaringer via elektroniske nettverk til høgsolen. Kunnskapen som finnes i prosjektet om nyutdannedes situasjon formidles også til studentene blant annet under erfaringsseminarene som arrangeres årlig.

Det vises til prosjektet *Utvikling av samarbeidsformer mellom lærerutdanning og skoleeier*. Veiledning av nyutdannede er ett av satsingsområdene innenfor dette prosjektet.

6. Evaluering av programmet

- De nyutdannede som har deltatt, har gitt uttrykk for stort utbytte
- De nyutdannede er svært opptatt av å lykkes
- Vi har fått en rekke viktige tilbakemeldinger og korrektiv om hvordan lærerutdanning kan endres og forbedres
- Eiere og ledere som har medvirket har sett betydningen av organisering av eget program og oppfølgingsprogram for nyutdannede
- Samarbeidet mellom høgsolene og de øvrige aktørene går bra
- Eiere og ledere som har hatt nyutdannede viser økt kompetanse til å fortsette tilrettelegging av egne program og spre sine erfaringer til andre enheter
- Vi anvender fortsatt for mye tid til å få forståelse for prosjektet hos enkelte eiere slik at det blir prioritert
- Skal det blir noe skikkelig veiledning for nyutdannede, må det formaliseres tids- og fagressurser ved den enkelte enhet
- Vi har ennå ikke fått i gang en egen og spisset utdanning av veiledere for denne målgruppen
- Vi mener fortsatt at Utdanningsdirektoratets definisjon/presisering av hvem som skal regnes for nyutdannede setter unødige begrensninger for rekruttering til programmet. Det er helt åpenbart også andre grupper av nytilsatte/nye som trenger tett oppfølging.

Inntil det blir innført forpliktende nasjonale ordninger for veiledning og oppfølging av nyutdannede lærere, vil man ikke nå alle. Først når vi får på plass systematiske tiltak, vil flere lykkes i sine første år og dermed fortsette i sitt yrke.

7. FoU-prosjekt i tilknytning til programmet

Høgsolene i Nesna og Bodø har i tillegg gjennom en digital plattform fra et pågående forskningsprosjekt (PVG-prosjektet) et opplegg med nettbasert veiledning der veiledning av nyutdannede inngår som et delprosjekt. De prosjektansvarlige er inne som (bi)veiledere, og det anvendes ikke prosjektmidler (prosjektet er finansiert fra Forskningsrådet og de involverte universitet og høgsolene). Nettveiledningen er et samarbeidsprosjekt mellom Høgsolen i Bodø og flg. institusjoner; Høgsolen i Nesna, Universitetet i Tromsø, Universitetet i Oslo, Pedagogisk-psykologisk tjeneste(PPT), Tromsø, Lødingen og Vesterålen, Bodø, Rana, Ytre Helgeland, Statped Nord.

Fra dette digitale veiledningsforum er det to hovedområder som er særlig aktuelle, praksisrettet veiledning i skolen og veiledning av nyutdannede og nytilsatte lærere. I dette siste hovedområdet er det levert inn **75** tema som det er gitt direkte profesjonell veiledning på.

Nyutdannede: 0

Veiledere: 2

Faglig ansvarlig – studieleder Dag Gulaker

Tiltenkt prosjektleder – høgskolelektor Aage Jensen.

Tilknyttet saksbehandler – seniorkonsulent Terje Veimo

Kontakter med: NTNU ved PLU (Program for lærerutdanning Trondheim)

1. Kort om arbeidet med rekruttering av kommuner/fylkeskommuner, nyutdannede og veiledere:

Ut i fra tidligere erfaringer, med problemer blant annet i forhold til forpliktende rekruttering av nyutdannede lærere til veiledning, var det sentralt å involvere arbeidsgiveren tidlig i prosjektet. Dette ble gjort ved at det først ble orientert skriftlig om tilbudet gjennom brev til kommuner og fylkeskommunen i Nord-Trøndelag. I orienteringen ble det tilbudt å møte kommunenes ansvarlige for skole-/ barnehagesektoren. Tilbudet fikk svært liten respons, noe som medførte at vi fulgte opp med en ny henvendelse, inkl tilbud om informasjons- og drøftingsmøte til utvalgte kommuner høsten 2007. To av de store kommunene reagerte positivt, men med forbehold om at de hadde nyutdannede ansatte med interesse for å motta veiledning. Vi fikk positiv respons fra to rektorer i en av kommunene – begge trakk seg imidlertid før prosjektet ble iverksatt.

Det ble heller ikke i denne omgangen meldt ønske om veiledning av nyutdannede i barnehagen fra noen av kommunene. I tillegg til å arbeide aktivt opp i mot skole-/barnehageeier for å bedre rekrutteringen til prosjektet, fikk alle avgangsstudenter ved Høgskolen i Nesna (HiNT) innen ALU og FLU orientering om tilbudet om veiledning.

Årsaken til den manglende interessen for veiledning av nyutdannede lærere, er trolig sammensatt. Det vi imidlertid vet, er at det har vært få tilsetninger av nyutdannede i Nord-Trøndelag i den siste tiden. De fleste nyutdannede får jobber som vikarer med en "vandrende" tilværelse mellom arbeidsplasser og arbeidsgivere, noe som gjør at engasjement og involvering i denne typen arbeid ikke blir prioritert. I tillegg har vi en opplevelse av at det har vært liten bevissthet, og/eller interesse for prosjektet/ tilbudet blant skole-/barnehagelederne/ -eiere.

Vi har imidlertid opplevd en gledelig økning i interessen for veiledning av nyutdannede lærere i skole-/barnehageåret 2008–09.

2. Tilbudt modell for oppfølging og veiledning:

Kommunene fikk tilsendt beskrivelser for vårt opplegg for veiledning av nyutdannede lærere.

Hovedtrekk i modellen:

Ledere: Det skulle avholdes informasjonsmøte for aktuelle ledere med tilbud om kurs. Oppfølgingsmøte underveis. Tilbud om opplegg innen kollegaveiledning generelt.

Veiledere: Lederne ved den enkelte skole/ barnehage skulle bidra til å innhente veiledere – enten fra egen skole/barnehage eller andre. Alle veiledere ville få kurs samt oppfølging underveis i prosjektet i form av erfaringssamlinger.

Nyutdannede: Her var det planlagt startsamling samt samlinger underveis. Oppfølging skulle skje via lokale veiledere samt erfaringssamlinger. Videre ville de kunne ta kontakt med høgskolen for å ta opp særskilte problemstillinger og utfordringer.

Økonomi: Vi tilbød dekning av alle direkte utgifter unntatt vikar ved deltakelse på møter. Reiseutgifter ble tilbudt dekt, samt lønn til lokale veiledere.

3. Evaluering av programmet

Det har ikke vært rom for systematisk evaluering av programmet for veiledning av nyutdannede lærere, men det er grunn til å anta at det bryter med tradisjoner for mottak og oppfølging av nyansatte i skolen og til dels barnehagen. Fagtilsatte hos oss som har vært involvert i prosjektet, rapporterer om et prosjekt som får ”leve sitt eget liv” i skolen og barnehagen så lenge vi klarer skaffer lærere som ønsker veiledning, og at det forstyrrer institusjonenes daglige arbeid minst mulig.

Ut i fra våre erfaringer er det nødvendig at det utvikles en positiv holdning til oppfølging og veiledning av nytilsatt/-utdannet personale hos skole-/ barnehageeier, og deres arbeidsgiverrepresentanter ute i den enkelte skole og barnehage. Denne jobben må vi -, og har vi som lærerutdanningsinstitusjon tatt aktivt del i, slik at det nå oppleves en reell økning i etterspørselen av tilbudet. Per i dag er det tre av de store kommune i Nord-Trøndelag som har forpliktet seg til å delta i prosjektet.

Økonomisk er det en relativ høy kostnad for hver lærer som blir fulgt opp, noe vi oppfatter gjelder programmet som helhet - ikke bare i Nord-Trøndelag. Dette vil imidlertid bedre seg når vi får flere nyutdannede inn i systemet, i og med at det da kan oppnås effektiviseringsgevinster gjennom standardiseringer, og bedre utnytting av veiledende lærere.

4. Situasjonen 2008

Vi har søkt på nytt om midler til formålet i 2008. Det er på grunnlag av konkrete initiativ fra tre av de store kommunene i Nord-Trøndelag med ønske om samarbeid om oppfølging av nyutdannede lærere/førskolelærere: Stjørdal, Levanger og Verdal. Dette er kommuner vi også samarbeider tett med på andre områder.

Med bakgrunn i de erfaringer vi har gjort oss til nå, er vårt tilbud i 2008 basert på at kommunene/ arbeidsgiverne skal ha et eierforhold til-, og initiativ i prosjektet. Dette mener vi har kommet på plass allerede nå. De tre utvalgte kommunene er også beredt på å dekke deler av kostnadene i prosjektet.

Region: Oslo og Akershus

Veiledning av nyutdannede førskolelærere og lærere

Nyutdannede: 259

Veiledere: 80

Høgskolen i Akershus	Høgskolen i Oslo	Universitetet i Oslo ILS	Norges Idrettshøgskole
Videregående: 41	Barnehage: 89 Grunnskole: 81 Videregående: 1 Totalt: 171	Videregående: 31	Grunnskole: 3 Videregående: 13 Totalt: 16

Høgskolen i Akershus

1. Mål for arbeidet

- Videreutvikle det gode samarbeidet med fylkeskommunen og de videregående skolene i Akershus
- Involvere flere med ansvar i lærerutdanningene i veiledningen av de nyutdannede
- Analysere erfaringer og resultater etter tre års arbeid med programmet

2. Modell for veiledning av nyutdannede lærere

Lærerne har hatt tre heldagssamlinger hvor den siste var felles med klasseledelse og utagerende atferd som tema. I den første samlingen ble lærerne delt opp i grupper (disse utgjorde også nettgruppene) etter hvilke utdanningsprogram de arbeidet i, og veiledet hverandre i problemer de møtte i sin praksis ut fra en modell om kollegabasert veiledning. Filologene hadde en høgskolelektor i norsk til stede hele tiden. Hver av gruppene møtte hver for seg i den andre samlingen, bortsett de tilhørende TIP som møtte på Stovner videregående skole hvor en av de ansatte på HiAk arbeider. I alt hadde vi 6 samlinger med nyutdannede lærere på høgskolen.

- Felles nettsider på It's learning, fylkeskommunens plattform, forum for diskusjon, innlegg og ytringer. Nettgruppene kunne vært bedre utnyttet. All informasjon til deltakerne og respons foregår på fellessiden HiAk – Akershus fylkeskommune.
- Vi understreker veldig sterkt at vi gjerne møter lærere enkeltvis som hadde utfordringer de gjerne vil ta opp. Dette resulterte i at vi har hatt bortimot 20 individuelle veiledninger med åtte forskjellige lærere.
- Ved besøk på skolene tar lærerne opp utfordringer og vi er også i enkelte tilfeller med i undervisningen som da blir grunnlag for veiledning. Her er det også anledning å treffe skolens kontaktpersoner

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

- Fortløpende gjennom skolenes tilmelding til programmet, får deltakerne aktiv status på felles plattformen It's learning. Der møter deltakerne opplysninger og informasjon, og muligheter for tilbakemeldinger og innspill.

- På første samling etableres grupper ut fra utdanningsprogram og fag som også utgjør nettgruppene. I tillegg kommer felles nettsider.
- Gjennom individuell kontakt, gjennom nettgrupper, felles forum og ved menings – utvekslinger på samlingene gis det anledninger å drøfte egne problemstillinger. Det er egne utfordringer for de nyutdannede som er grunnlaget for veiledningen, ofte er disse utfordringene felles.
- Utfordringer som de aller fleste har, f. eks. disiplin og klasseledelse, blir undervist av fagfolk med spesiell kompetanse på området. Dette kan være kolleger eller eksterne krefter. Det legges vekt på at formen skal ha karakter av diskusjon og meningsutveksling

4. Utdanning av veiledere

Ved Hiak har vi en veldig populær videreutdanning innenfor veiledningspedagogikk. Vi anbefaler denne utdannelsen til de veiledere i skolene som ikke har slik utdanning. Høgskolen har valgt en modell hvor programansvarlig har en hovedoppgave i å lede og følge opp aktiviteten i programmet, bl. a. ved læringsplattformen. I inneværende år har vi også hatt kollegaer innenfor norsk/engelsk, utdanningsprogrammene HS og TIP som har veiledet nyutdannede innenfor sitt område. I tillegg har lærere innenfor MK fått tilbud om besøk til Elvebakken skole som særdeles interessant i forhold til dette utdanningsprogrammet.

5. Samarbeid og erfaringsdeling/-spredning

Vi har hatt et godt samarbeid med Akershus fylkeskommune. Veiledningsopplegget har vært diskutert med representanter for fylkeskommunen, disse har hatt ansvar for utsendelse til skolene i Akershus med anbefaling av opplegget. Alt nødvendig IKT – tilrettelegging for programmet er gjort av fylkeskommunen.

Videre har vi et meget godt regionalt samarbeid med Norges Idrettshøgskole, Universitet i Oslo (ILS) og Høgskolen i Oslo. Her deles verdifull erfaring, dertil har vi laget en felles brosjyre som omhandler programmet vårt. En felles hjemmeside er nå under utarbeidelse. Brosjyren er laget for både skoleadministrasjonen og de lærerne som blir ferdige med sin lærerutdanning i vår. Internt på høgskolen har det vært informasjon om tiltaket i forhold til lærerutdannelsene (YFL og PPU), og hvilke utfordringer som er felles for de nyutdannede.

6. Evaluering av programmet

Dette året er veiledningen og samlingene mer konsentrert om de utdanningsprogram lærerne arbeider i. Istedenfor generell undervisning om vurdering, har vi tatt opp temaet i forhold til skriftlige oppgaver i norsk og i forhold til kompetansemålene i de enkelte yrkesfaglige utdanningsprogram. Altså har fag – og yrkesdidaktikk kommet mer i sentrum, det er vi godt fornøyd med. Når vi til neste skal veilede på de yrkesfaglige programmene i både Akershus og Oslo, øker mulighetene for rene grupper av lærere innenfor alle yrkesfaglige utdanningsprogram samt for realister og filologer som jobber innenfor disse programmene. Vi ser også med tilfredshet at flere kolleger ved HiAk er blitt med i veiledningen.

Vi er også fornøyd med at vi i større grad besøker lærerne på deres arbeidsplass. I enkelte tilfeller er vi med i undervisningen som da blir grunnlag for veiledning. Det er selvfølgelig etter ønske fra den læreren. Det som vi skal arbeide mer med er bruken av læringsplattformen vår slik at den blir et livlig sted for meningsutveksling og diskusjoner, samt et sted for utveksling av yrkesdidaktiske erfaringer.

Vi må også arbeide med selve infrastrukturen for veiledningen på den enkelte skole, forholdene her er veldig varierende. Dette kan skje gjennom samarbeid med kontaktpersonene vi har med de enkelte skolene.

Høgskolen i Oslo – førskolelærere, allmenn og faglærere

1 . Mål for arbeidet

- å utvikle de nyutdannedes bevissthet om egen styrke og kompetanse
- å se at de har valgmuligheter og løsningsmuligheter
- å utvikle tro på at deres kunnskap er viktig for den arbeidsplassen de tilhører.

I år har vi for allmennlærerne hatt et spesielt fokus på forholdet mellom arbeidsgiver og høgskole. Veiledningen gir direkte kontakt med veldig mange nyutdannede, og vi ønsker mer systematisk å samle kunnskap om de nyutdannedes opplevelser og perspektiv på hva som bør være utdanningens rolle og hva som bør være arbeidsgivers rolle. Dette vil vi oppsummere etter at årets opplegg er avsluttet.

2. Modell for veiledning av nyutdannede

Førskolelærere: Veilederne gir veiledning til alle nyutdannede førskolelærere i sin bydel/kommune – i gruppe. I tillegg har veilederne ved HIO direkte gruppeveiledning med nyutdannede som ikke får tilbud fra egen arbeidsgiver. (Fem grupper – 3 - 7 i hver)

Allmennlærere: De nyutdannede tilbys veiledning på HiO av HiOs veiledere og på egen skole av skolens veiledere. Hvor mye og hva slags veiledning som gis ute på skolene varierer. Vi har i år registrert at en del nyutdannede ikke får veiledning på egen skole.

Veiledningen har vært organisert ved samlinger på HiO: 8 tretimers i løpet av skoleåret og en felles oppstart- og sluttsamling. På sluttsamlingen deltar også rektorer og veiledere. De nyutdannede har vært delt i 8 grupper. Gruppene er organisert på tvers av skoler, men med nyutdannede som jobber på samme trinn. Veiledere, som har i oppgave å veilede nyutdannede på egen skole, har fått veiledning i grupper, 6 samlinger. Veiledningen har vært erfaringsbasert. Gjennom veiledning og øvelser har de arbeidet med konkrete utfordringer fra deres egen veiledning av nyutdannede på skolene.

Faglærere: Deltakerne får veiledning i høgskolens lokaler, men om ønskelig har samlingene vært lokalisert ved de respektive skolene. Rektorene blir ved oppstarten informert om prosjektet men deltar ellers ikke. En slik fleksibel modell for gjennomføring og organisering har vist seg å fungere godt og er mulig på grunn av prosjektets størrelse.

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledning

Førskolelærere: Nyutdannede får tilbud om gruppeveiledning og innenfor denne rammen avgjør deltakere og veiledere i fellesskap både veiledningsmetode, innhold i samtale, møtetid og hyppighet av samtale. Det gis tilbakemelding løpende etter hvert gruppemøte og i tillegg gjennomføres det en sluttevaluering.

Allmennlærere: Skoleeier og skoleleder blir invitert til å delta i planleggingen. Erfaringer og ideer drøftes på sluttkonferansen. Høgskolen legger tidsrammer og tilrettelegger metoder ut fra veilederkompetanse. De nyutdannede bestemmer innholdet i samlingene ut fra eget

og egen skoles behov. Veiledningen er praksisnær og angår hver enkelt. Opplegget er fleksibelt og de nyutdannedes vurdering styrer hele tiden utviklingen av prosjektet. I år har det bl.a. vært tunge saker knyttet til elevatferd og foreldresamarbeid og til hvordan de skal møte dilemmaet ved at planlegging og administrasjon tar for mye tid fra planlegging av timer og gode undervisningsopplegg. Gruppemedlemmene følger med i de enkelte deltakeres løsningsforsøk fra gang til gang, og støtter hverandre.

Faglærere: Det er en målsetting i programmet at deltakerne skal ha innflytelse på gjennomføringen. Bortsett fra den første innkalling, har de nyutdannede innflytelse på alle stadier i programmet. Kontinuerlig muntlig tilbakemelding og loggskrivning er med på å justere og forny veiledningen. I år f. eks er to samlinger etter de nyutdannedes ønske lagt til to forskjellige skoler. Det er avgjørende for utviklingen av lærerprofesjonaliteten og veiledningskompetansen at de nyutdannede deltar på en likeverdig måte. De formulerer dagens tema/dilemma, er både veisøkere og veiledere og hvis de ønsker å lede samlingen, er det rom for det.

4. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar

Førskolelærere: I opplæringen av nye veiledere deltar i år fem kommuner i Akershus, Oslo er inne med 8 nye bydeler. Deriblant er det 4 kommuner/bydeler som vi aldri har nådd tidligere – også en ny stor privat barnehageeier deltar i år. Totalt deltar nå 13 av Oslos 15 bydeler med ulike tilbud, og 7 av Akershus kommuner – dessuten to store private barnehageeiere. Veilederne for *førskolelærerne* får månedlig opplæring/ oppfølging fra veilederne på HIO. Alle veilederne blir observert og får tilbakemelding på egen veiledning. I tillegg gis det et tilbud om utvidelse av det obligatoriske tilbudet til å omfatte modul 1, i pedagogisk veiledning 1 (15 studiepoeng). Her deltar i år 7 veiledere.

Lærere: En del av skolene har skolerte veiledere, og ønsker ikke ytterligere veilederopplæring. Noen skoleiere sier at de ikke har mulighet til å sende noen på skoling grunnet tidspress og mangel på lærere.

5. Samarbeid og erfaringsdeling

Rekrutteringen skjer både gjennom samarbeid med Fylkesmannen, direkte kontakt med ansvarlige i bydeler og gjennom ”kjennskap til folk” og gjennom informasjon til studenter i grunnutdanningen (brosjyre til avgangsstudenter og direkteinformasjon til klasser). Vi informerer også praksisskoler.

De nyutdannedes og veiledernes erfaringer føres tilbake innad i egen organisasjon dvs. i kommunen/bydelen i forhold til arbeidet med å forankre tilbudet i for eksempel planarbeid og i forhold til rekruttering av førskolelærere.

Samarbeidet med de enkelte skolene kunne vært tettere. Vi erfarer at rektorer viser oss stor tillit og vurderer utbyttet som positivt, men ønsker ikke å ha for mange møter/samlinger. Samarbeidet med fylkesmannssembetet er fruktbart og godt. Vi har interessante drøftinger, og har nå formalisert møtene. Samarbeidet høgskoler og universitet i regionen er godt. Vi har jevnlig møter og har nå laget felles brosjyre og holder på å utvikle et nettsted for det regionale tilbudet. Vi har nå også gått lenger i å samordne søknad og rapportering.

Tilbakeføring av erfaringer til grunnutdanningen

Programmet fungerer som kompetanseheving i lærerutdanningen. Det får oppmerksomhet internt på HiO. Erfarne, dyktige faglærere stilles til rådighet til veiledningen, og vi blir bedt om å dele erfaringer med resten av personalet i personalmøter.

Vi som deltar, får hele tiden oppdatert kunnskap om det som skjer i skolen og om hva de nyutdannede strever med. Dette bringer vi inn i resten av fagmiljøet når pensum og planer diskuteres, og det beriker og gjør vår egen undervisning mer praksisnær. Faglærerne som deltar er også aktivt med i tilbudet av etter- og videreutdanning og erfaringene er viktige for å tilpasse tilbudene til behovet i praksis.

Vi bruker også erfaringene i praksisopplæringen, både når det gjelder veiledning og erfaringsdeling mellom studenter under og etter praksis, og erfaringene har gitt mer interessant samarbeid mellom faglærer og øvingslærer om utviklingsområde. Erfaringene er også brukt i et internt utviklingsprosjekt: Veiledning av studentgrupper med fokus på læringsstrategier og i et samarbeidsprosjekt med øvingskoler: Trekanten (delprosjekt i *Styrking av praksisopplæringa i lærerutdanningene*). Erfaringene fra tiltaket er også presentert på en nordisk didaktikk-konferanse på HiO.

7. Evaluering av programmet

Førskolelære: I år har vi arbeidet med å opprettholde kontakten med tidligere veiledere i større grad. Dette arbeidet har vi lyktes med delvis, det viser seg at mange veiledere skifter stilling – det kan se ut som om vi i enda større grad må arbeide med å forankre tilbudet hos arbeidsgiver. Erfaringene er fortsatt at de som deltar er veldig positive, men det er vanskelig å få arbeidsgiverne til å prioritere opplegget. På tross av generell velvilje får særlig veilederne, ofte andre oppgaver som må prioriteres - dette gjør gruppen med veiledere ganske ustabil. Hovedutfordringene er fortsatt å kunne forplikte arbeidsgiver langt sterkere.

Lærere: Vi har de siste årene hatt stor søkning og mange deltakere og opplever at prosjektet er anerkjent. Vi ønsker likevel at flere skal få anledning til å delta. Vi erfarer at flere nyutdannede er misfornøyd med oppfølging på egen skole og føler seg alene med krevende oppgaver. En del nyutdannede får ikke veiledning på skolen sin. Argumentet er tidspress. Noen av våre nyutdannede har også deltatt i den internopplæringen som Utdanningsetaten i Oslo tilbyr nyansatte. De uttrykker at dette er svært forskjellig fra veiledningen og at det ikke kan erstatte den. Den største utfordringen deres er tiden. De nyutdannede er presset på tid. Selv om rektorer forplikter seg til å legge tiltrette for at de nyutdannede kan delta, har vi i år for første gang opplevd at rektor har bedt dem ikke delta på enkelte samlinger på grunn av lærermangel. Både den nyutdannede det gjelder og veiledningsgruppen har beklaget dette sterkt.

Vi blir mer og mer opptatt av hvor viktig veiledningen er, og ser at tid er en nøkkelfaktor for deltakelse. Vi er opptatt av at ingen skal bli hindret i å delta fordi skolen ikke klarer og organisere slik at det er mulig. Vi ønsker et nærmere samarbeid med skoleeier og ledere for å drøfte hvordan veiledningen kan bli en prioritert del av kvalifisering for flere skoler slik at flere (alle) får mulighet til å få veiledning.

1. Mål for arbeidet

Målet er å ivareta og videreutvikle de nyutdannedes kompetanse i møtet med ulike oppgaver i skolen. I samarbeid med skolene ønsker vi å legge til rette for at nyutdannede lærere får mulighet til å drøfte temaer, og til å få faglig og pedagogisk oppfølging og påfyll.

2. Modell for veiledning av nyutdannede lærere

ILS valgt en modell hvor den største delen av veiledningen skjer på arbeidsplassen til den nyutdannede. I tillegg til veiledning på skolene, arrangerer ILS samlinger for skoleledere, veiledere og de nyutdannede som deltar i ordningen 3-4 ganger per semester. Det blir også tilrettelagt for nettbasert veiledning og diskusjoner. Den praktisk pedagogiske utdanningen (PPU) ved ILS har nesten 80 grunn- og videregående partnerskoler fordelt i Oslo og Akershus. Dette er skoler som tar i mot våre studenter og veileder disse i utdanningens praksisperioder. For å øke veilederkompetansen ute i skolene, har ILS bygget opp egne studietilbud innen veiledning. Denne videreutdanningen gir studiepoeng og er gratis for ansatte ved våre partnerskoler (2 gratis pr. skole). Dette innebærer at det finnes mange skoler hvor mange lærere har opparbeidet seg en god veilederkompetanse som både studenter og nyutdannede får nytte av.

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

Hvordan har de nyutdannede vært trukket med i arbeidet?

På den første samlingene hvor de nyutdannede var sammen med sine veiledere og skoleledere, ble de bedt om å legge fram hvilke utfordringer de opplevde som de største. Ikke uventet var svært mange av disse sammenfallende. Disse ble grunnlaget for innholdet i samlingene ved ILS. Videre har de nyutdannede blitt oppfordret gjennom hele skoleåret til å komme med innspill via nettet (ITL). Enten som innlegg i egne diskusjonsforum, eller som forslag til oss om nye utfordringer som har dukket opp underveis. På en av samlingene var det fagdidaktiske problemstillinger som har vært tema. Grunnlaget var de problemstillingene som de nye (og veilederne) meldte inn til de respektive fagdidaktikerne.

Enkelte av de nyutdannede har også vært med i planleggingen av samlinger ved at de har fortalt sine praksishistorier som igjen har dannet grunnlaget for innholdet på neste samling.

De nyutdannedes tilbakemeldinger om veiledningen.

På flere av samlingene har de nyutdannede og veilederne delt sine erfaringer med de andre. ITL har også vært brukt til å gi tilbakemeldinger ved siden av meldinger via e-post, telefoner og møter. En evaluering av hele året har ikke funnet sted enda fordi vi ikke har siste samlingen før etter rapporteringsfristen.

Hvordan tilbakemeldinger, vurderinger og problemstillinger blir ivaretatt i det videre arbeid.

Som det framgår av det som er skrevet over, er det de nyutdannedes problemstillinger som hele tiden er grunnlaget for hvilket fokus vi har på arbeidet videre.

Hvordan erfaringer har ført til endringer/justeringer av programmet og eventuelt av lærerutdanningen.

Dette er det første året vi gjennomfører programmet. Justeringer underveis skjer kontinuerlig ut fra de nyutdannedes behov. Tilbakemeldinger fra de nyutdannedes erfaringer har vært viktige for å justere fokus og innhold i både praksisperiode og til dels i studiet. Et eksempel er at vi ser på mulighetene for å utvide praksisperioden i PPU-studiet fra V09.

4. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2007-2008.

I tillegg til det som er beskrevet under vår modell for veiledningen, har vi hvert år samlinger for alle veiledere ved våre partnerskoler. Flere av disse veilederne er i tillegg til å være veiledere for studenter i praksisperiodene også veiledere for de nyutdannede. Innenfor programmet veiledning av nyutdannede lærere, inneholder samlingene egne bolker som har veiledning som tema. Antall personer som har fått veilederutdanning dette skoleåret: Ca 80. Det er vanskelig å tallfeste hvor mange av de som følger de ulike veilederkursene ved ILS som samtidig er veiledere for studenter i praksisperioder og/eller for nyutdannede lærere. Som tidligere nevnt er det til sammen 19 veiledere og 8 skoleledere som har vært påmeldt til programmet veiledningen av nyutdannede dette året.

5. Samarbeid og erfaringsdeling/ - spredning

De som deltar i programmet er ansatt i enten Oslo eller Akershus fylke, vesentlig på videregående skoler. ILS deltar i et lokalt nettverk med følgende utdanningsinstitusjoner: HiO, NiH og HiAk. Dette samarbeidet har innværende år utviklet seg til å bli meget positivt og fruktbart. Nettverket har også en god dialog med Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Samarbeidet på kommunalt nivå har et forbedringspotensialet. Vi har derfor tatt initiativ til og hatt møte med utdanningsdirektøren i Oslo som var positivt. Her informerte vi blant annet om programmet og vil prøve å få til et tettere samarbeid i kommende år.

Gjennom våre partnerskap med grunn - og videregående skoler i Oslo og Akershus, har vi løpende kontakt og informerer disse om programmet hvert semester. På rektormøter vi arrangerer på ILS sprer vi også informasjon og erfaringer om veiledning av nyutdannede.

6. Evaluering av programmet

Programmet så langt har klart vist at behovet for veiledning og tett oppfølging av de nyutdannede det første året er stort og betydningsfullt. Dette bekreftes av de mange praksisfortellingene vi har fått fra de nyutdannede.

Vår erfaring så langt gjør at vi ser følgende utfordringer i programmet:

- Å få til et godt samarbeide med skoleeier
- Å få til en god dialog med skoleleder slik at det skaffes kompetente veiledere
- At skolene klarer å tilrettelegge for at både veileder og nyutdannet får tid til veiledning
- At både veiledere og nyutdannede får frigitt tid til samlinger

Prosjektleder:

Universitetslektor Astri Andresen

1. Kort om arbeidet med rekruttering av kommuner/fylkeskommuner, nyutdannede og veiledere

Avgangsstudenter får info om Tiltaket nye lærere og framvisning av DVD. Studentene får vite at vi bruker klasselister med adresser og sender orientering og tilbud om å delta i tiltaket i august. Som nye lærere får de tilbud om individuell kontakt på NIH. Vi sender orientering til skoleledelsen med oppfordring om å gi fri med lønn for å delta på minimum 4 samlinger. 5 nyutdannede fra 2005/06 og 2006/07 har sine første jobber på sine skolepraksissteder og har tett samarbeid med sine tidligere øvingslærere. Disse øvingslærerne blir invitert inn som veiledere for NIH i 2008/09.

Kommuner/fylkeskommuner som deltar med nyutdannede:

I hovedsak Oslo og Akershus

2. Modell for oppfølging og veiledning

Modell for oppfølging er planlagt som i 2007-08, da det viser seg godt gjennomførbart. Det er bekreftet at Nye lærere er veiledet inn i forberedelse til øvingslærer jobb.

3. Antall veiledere i høgskolens veilederteam

NIH har 10-12 kontaktlærere (veiledere i skolepraksis) og ca 45 øvingslærere i grunn- og videregående skole. 2 av dem har deltatt noe i Tiltaket Nye lærere, bl.a på Nasjonal konferanse i Kristiansand. 4 har hatt spesielle oppgaver i øvingslærersammenheng. Flere øvingslærere som har nyutdannede som kollegaer deltar tettere i veiledningsarbeidet.

4. Fokus i tiltaket dette året

Utvidet med mål om å utdanne Nye lærere til nye øvingslærere etter 3 år i lærerjobb. 3 lærere fra tiltaket har vært øvingslærere for NIH dette studieåret, og det blir muligens 3 nye neste studieår.

5. Erfaringer fra arbeidet dette året

Nye lærere holder god kontakt. De mener de har utbytte av å være knyttet til sitt utdannings sted. De deltar gjerne på de 4 halvdagssamlingene og får fri med lønn fra skoleledelsen.

6. Spesielle utfordringer dette året

Holde tett kontakt med Nye lærere og fremme kommunikasjon og tiltakets verdi over for skoleledelsene.

7. FOU prosjekter i tilknytning til tiltaket

Det utarbeides plan sammen med rådgiver for å forankre Tiltaket som FOU prosjekt i 2007/08. Dermed også å synliggjøre den kunnskapen de Nye lærerne tilbakefører til NIH som utdanningsinstitusjon.

Region: Rogaland

Mulighetenes veiledning for mulighetenes lærere

Nyutdannede: 67

Veiledere: 60

Prosjektledere:

Brit Hanssen og Sissel Østrem

1. Kort om arbeidet med rekruttering av kommuner/fylkeskommuner, nyutdannede og veiledere

Rekrutteringen har foregått gjennom kontakt med det kommunale nivået, som igjen har kontaktet sine rektorer. Rektorene gir oversikt over nyutdannede lærere på sin skole og peker ut lokale veiledere. Dette administreres av kommunenivået. Når dette arbeidet er gjort fra kommunenes side, kopler vi på eksterne veiledere fra UiS eller veiledere som er godkjente med 10stp.

Kommuner/fylkeskommuner som deltar med nyutdannede:

Gjesdal og Stavanger kommuner pluss Sola, Bjerkreim, Time, Strand og Hå kommuner

Sola, Hå, Stavanger og Gjesdal kommuner er også med innenfor fase 2 (se forklaring under)

2. Modell for oppfølging og veiledning

Veiledningsstrategi 1: (møter mellom nyutdannet lærer, lokal og ekstern veileder)

Dette er den strukturerte og planlagte veiledningen som foregår mellom den nyutdannede læreren og både lokal og ekstern veileder. Disse veiledningsmøtene er planlagte for hver måned gjennom hele året, og det er vi som universitetsansatte som sørger for at datoene, omfanget av selve samtalen og rollefordelingen er avtalt for et semester av gangen (se vedlegg 1 for på halvårsplan for disse veiledningssamtalene). Her har vi besluttet at disse møtene skal ha et forarbeid i form av et e-brev fra den nyutdannede læreren. Gjennom e-brevet skal den nyutdannede "bestille" tema han eller hun gjerne vil snakke om.

Veiledningsstrategi 2 (møter mellom nyutdannet lærer og lokal veileder)

I disse veiledningene gjelder tema og form hva den nyutdannede læreren og den lokale veilederen blir enige om på den enkelte arbeidsplassen. Denne samtalen er altså ikke styrt av prosjektet, men av hvilke tjenelige samarbeidsformer de personene veiledningen gjelder selv kommer fram til. Handal og Lauvås/Lauvås og Handal ville nok ikke kalle mye av det som foregår i disse sammenhengende for veiledning. Ofte kan det handle om å gi svar på praktiske spørsmål, gi informasjon om materiell, regler og prosedyrer, eller å ta opp situasjoner som dukker opp der og da og som krever øyeblikkelig reaksjon

3. Fokus i tiltaket dette året

Det primære fokus har vært å diskutere de temaene de nyutdannede har tatt opp og som samlet har handlet om:

- Kunnskapsløftet

- Klasseledelse
- Grunnleggende lese- skrive- og regneopplæring
- Tilpasset opplæring
- Individuelle opplæringsplaner
- Hjem - skole samarbeid
- Foreldrekonferanser og foreldremøter
- Skolens kultur og koder
- Skolens interne kommunikasjonslinjer, hvem gjør hva av assistenter, fagarbeidere, kontaktlærere, faglærere.
- Matematikkfaget
- Elevatferd

Det sekundære fokus har vært å kvalifisere lokale veiledere gjennom å veilede sammen med dem og å gi tilbud om et formelt studium på 10 studiepoeng. Dette året har 30 lokale veiledere fra fire kommuner deltatt.

Det siste området gjelder spørsmålet om hvordan kunnskapen gjennom programmet tilbakeføres til lærerutdanningsinstitusjonen. Gjennomføringen av programmet har tidligere ligget på pedagogikklærerne. Deres bevissthet om arbeidets karakter og nyutdannedes situasjon har sannsynligvis utviklet seg og bidratt til personlig kunnskapsutvikling. Men kunnskapen er blitt liggende i pedagogikkfaget hos de enkeltlærerne som har vært med i gjennomføringen av veiledningen. Dermed er ikke kunnskapen blitt institusjonalisert og gjort til et felles område for samarbeid og utvikling.

Inneværende år er imidlertid 13 fagpersoner innefor ulike fag med på gjennomføringen. Kollegene på IAS (institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk) har hatt jevnlig møter med erfaringsutveksling, og vi har også hatt kontakt med hverandre om gjennomføringen av selve veiledningen. Dette har ført til at ikke bare nyutdannede lærere og deres situasjon er blitt diskusjonstema, men også hvordan vi som lærerutdanningsinstitusjon forbereder våre studenter på den virkeligheten de skal ut i. Seks av våre kolleger har gjennomført modul 6 (10 studiepoeng tilsvarende det veiledningsstudiet de lokale veilederne gjennomgår). Gjennom deres fagtekster (arbeidskrav i modulen) er det tydelig hvordan veiledningen har bidratt til refleksivitet og spørsmål om egen virksomhet. I den endelige rapporten før sommeren vil disse tekstene delvis bli presentert.

Samarbeidet om veiledningen har også ført til at en gruppe fagpersoner fra IAS reiser til Island på lærerutdanningskonferansen for å presentere i et eget symposium med tittel: Hvordan kan veiledning av nyutdannede lærere bidra til en felles lærerutdanningsidentitet?

4. Erfaringer fra arbeidet dette året

Så vel kommunenivå, skolenivå og ikke minst de lokale veilederne og de nyutdannede selv vurderer tiltaket som viktig og positivt. Mer systematisk vurdering vil bli foretatt mot slutten av året med synspunkt fra alle involverte parter. Dette vil bli formidlet i den endelige rapporten. Både fra referansegruppen og fra samlingen på Sola i april, der de nyutdannede lærerne, deres lokale veiledere og rektorer deltok, var tilbakemeldingen at vi skal fortsette med dagens modell og gjennomføring.

Spesielle utfordringer dette året

1. Hvordan kommunene kan ta i bruk sine lokale veiledere på en effektiv og systematisk måte slik at deres kompetanse blir brukt?
2. Hvordan den enkelte skole kan utvikle gode prosedyrer for å få veiledningen inn på

arbeidsplanene til den lokale veilederen og den nyutdannede læreren.

3. Hvordan vi kan følge opp de lokale veilederne som går på egne bein (altså uten at ekstern veileder er med i gjennomføringen). Til nå har vi invitert til faglig forum to ganger pr. semester der lokale veiledere fra alle de fire kommunene har deltatt. Responsen på dette er positiv.

5. FOU prosjekter i tilknytning til tiltaket

Bok:

Hoel, T. L., Hanssen, B., Jakhell, R. og Østrem, S. (red) 2008: Det store spranget – ny som lærer i barnehage og skole, Trondheim, Tapir Akademiske forlag
I tillegg til å være medredaktører har vi til sammen tre artikler i boka.

Konferansebidrag:

EARLI: Budapest august 2008: Invitert paperpresentasjon: What is it about practice?

NERA: København mars 2008: Symposium med tittel: "The Breathless Work of Teachers"
"FOU i praksis" Trondheim april, 2008. Symposium med tittel: "Det heseblesende arbeidet"

Nordisk lærerutdanningskonferanse, Island mai 2008: Kan veiledning av nyutdannede lærere bidra til utviklingen av en felles lærerutdanningsidentitet? (6 bidrag fra UiS)

Konferanser:

Medansvarlige for Utdanningsdirektoratet konferanse i Kristiansand september 2008
"Når starten er god..."

Sola-konferanse april 2008 for nyutdannede lærere, lokale veiledere, rektorer, eksterne veiledere og medlemmer av referansegruppen.

Diverse kronikker og intervjuer i tidsskrift, aviser og radio

Nyutdannede: 44

Veiledere:

Tiltaksleder: Jan Julusmoen

Deltagende kommuner: Vestnes, Haram, Skodje, Ålesund, Giske, Hellesylt, Ørskog, Volda, Førde og Gaular

1. Mål for arbeidet

- å videreutvikle, gjennomføre og evaluere et program for oppfølging av nyutdanna førskolelærere, allmennlærere og lærere i videregående skole i Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.
- å fremhevet at læreren skal kunne reflektere over egen kompetanse, kunne vurdere kvaliteten på opplæringa og kunne stille kompetansen til disposisjon for et lærende og handlende kollegialt fellesskap.
- de tre aktørene nyutdanna, arbeidsplassen og høyskolen skal ha læringsutbytte av å delta i programmet
- å skape gode og varierte møtesteder der *nyutdanna* kan drøfte faglige og pedagogiske problemstillinger under kvalifisert veiledning.
- kunnskapen om veiledning skal utvikles i nær sammenheng med *arbeidsplassen*
- Å sikre at veiledningskompetansen blir ført tilbake til det miljøet den er utviklet i.
- gi kunnskap til *utdanningsinstitusjonen* og på den måten sikre en utvikling av profesjonskunnskapen til de høgskoleansatte

Vi hadde også dette året som mål å ha et spesielt fokus på implementering av Læreplan for Kunnskapsløftet og Rammeplan for barnehagen.

2. Modell for veiledning av nyutdannede

I programmet har det vært veiledere knyttet til fagmiljøene ved de to høyskolene.

Veiledningen og oppfølging av de nyutdanna har hatt et omfang på ca 30 timer per deltaker og bygger på ulike former for oppfølging som dagsamlinger, veiledning i lokalgruppe, individuell veiledning på arbeidsplass og kontakt på nettet.

Dagsamling: Høgskolen i Sogn og Fjordane har hatt to dagsamlinger og høgskolen i Volda har hatt fire. Dagsamlingene har omfattet nyutdannede, styrere, skoleledere og veiledere. På dagsamlingene har det vært en veksling mellom forelesning, drøfting og veiledning i gruppe. Eksempel på tema har vært:

- informasjon og forventninger til prosjektet
- lærerrolla
- fokus på kollegaveiledning og praksisfortelling som metode
- ledelse
- 0-3 års-pedagogikk
- utarbeiding av introduksjonsplan i barnehage og skole
- drøfting i forhold til implementering av læreplaner
- tilbakemelding/vurdering av utdanninga i forhold til mestring av yrket
- samarbeid med foreldre i barnehage og skole
- tilpassa opplæring

Veiledning i lokalgruppe: Vi har hatt tre samlinger på tre timer i lokalgrupper på fem til åtte nyutdanna. Innholdet i disse samlingene har i hovedsak vært kollegaveiledning med utgangspunkt i

deltakernes egne utfordringer og problemstillinger. Vi har også hatt fokus på problemstillinger knyttet til implementering av læreplaner.

Individuell veiledning på arbeidsplass: Deltakerne har også fått tilbud om veiledning på egen arbeidsplass med veiledere fra høyskolen. I disse møtene har det variert noe om styrer eller skoleleder har deltatt.

Kontakt på nettet: Deltakerne har fått veiledning etter behov gjennom e-post og her har initiativet fra deltakerne variert. Vi har også bedt om innspill og veiledningsgrunnlag i forkant av samlingene.

3. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

Arbeidsgiver har lagt godt til rette for at de nyutdanna har kunnet delta på samlingene. I den forberedende fasen før første samling skjedde planleggingen på administrativt nivå dvs. i samarbeid mellom høyskolen og skolefaglig ansvarlig på kommunenivå. I det videre arbeidet ønsker vi også å få med det politiske nivået for å skape forståelse for viktigheten av programmet. Vi ser det ellers som særlig viktig å ivareta informasjonsbehovet både for den nyutdanna og på kommunenivå. Dette er viktig i forhold til forankring på alle nivå.

I gjennomføringsfasen har vi hatt et godt samarbeid med de nyutdannede i tiltaket. De var interesserte, engasjerte og samarbeidsvillige og har vært med på å bestemme innholdet, blant annet gjennom forventningsavklaring på første dagsamling. De har forberedt veiledningsgrunnlag, skrevet praksisfortellinger og gått inn i de aktivitetene vi sammen har lagt opp til. I tillegg til å arbeide med kollegaveiledning i grupper, har vi gitt faglige innspill på ulike tema med utgangspunkt i de nyutdannedes problemstillinger.

Hver samling med de nyutdanna har blitt avslutta med ei vurdering av samlingen i forhold til læringsutbytte og relevans for arbeidet i barnehage og skole.

De nyutdanna har gitt positive tilbakemeldinger på opplegget og sier at tiltaket burde vært obligatorisk for alle deres kolleger. Underveis og ved avslutning av tiltaket har de nyutdanna også gitt tilbakemeldinger på hvordan de opplever at utdanningen har kvalifisert dem for yrket. I sluttvurderingen har de gitt tilbakemeldinger på det helhetlige opplegget og læringsutbyttet. Vi har også fått tilbakemeldinger på eventuelle forbedringspotensialer i tiltaket.

4. Utdanning av veiledere

I planleggingsfasen sammen med kommunenivået, prøvde vi å sette fokus på et system med lokale veiledere slik at tiltaket skulle få varige konsekvenser for hvordan en arbeider med nytilsatte i kommunene. Vi ønsket å bruke lokale veiledere med veiledningskompetanse, men dette viste seg å være vanskelig å få i gang. Kommunenivået ga uttrykk for at de hadde en plan, men at denne ikke ble fulgt i skole og barnehage. Ved oppstart hadde det ikke skjedd noe på området lokale veiledere i Sogn og Fjordane.

Våre erfaringer så langt er at det er vanskelig å engasjere stadig nye kommuner med et eget system på veiledning av nyutdanna. De kommunene vi jobber med i år, har en ressurs i de nyutdanna som nå har vært gjennom systemet. Samtlige deltakere har sagt seg villige til lokalt å bidra i et lokalt nettverk rundt nyutdanna. Her kan det ligge et potensial til rekruttering av lokale veiledere.

Hvordan kan vi i tillegg bidra til utdanning av veiledere? Dette har vært drøftet med kommunenivået og referansegruppen. Både HSF og HVO har praksisplasser rundt om i sine fylker med faste øvingslærere. For å kunne være øvingslærere forventer begge høyskolene at øvingslærerne skal ta minst 10 stp rettleiing i tillegg til at de skal være dyktige og engasjerte lærere. Denne ressursen finnes i mange kommuner og vi ser det som en mulighet å utnytte denne kompetansen inn mot dette programmet. Vi diskuterer om de kommunene som involveres i prosjektet, skal videreføre et opplegg rundt nyutdanna med base i et øvingslærernetttverk. Så langt er tilbakemeldingene fra kommunenivået positive.

Dette året har noen styrere og skoleledere (rektor/inspektør) fungert som lokale veiledere og fått oppfølging fra oss.

5. Samarbeid og erfaringsdeling

I Sogn og Fjordane rekrutterer vi deltakere i prosjektet gjennom et samarbeid med utdanningsdirektøren i forhold til barnehage og grunnskole og gjennom fylkeskommunen når det gjelder videregående skoler. Gjennom deltakelse på ulike nettverksmøter blir programmet presentert og drøftet.

I Møre og Romsdal har det blitt orientert om tiltaket på regionale ledersamlinger og gjennom samlinger i Utdanningsavdelingen på Fylket. Vi arbeider for å styrke samarbeidet med utdanningsdirektøren, som stiller seg positiv til tiltaket. Her er det lagt felles planer for rekruttering for høsten 2008.

I Sogn og Fjordane prøver vi å gi tilbud til en region per år. I 2007-08 har to kommuner i Sunnfjord-regionen deltatt. I Møre og Romsdal har tilbudet gått til alle som har villet delta, noe som dette året innebærer deltakelse fra mange kommuner, hovedsakelig fra Sunnmørs-regionen.

Vi har til nå slitt med å engasjere videregående skole i dette prosjektet. Vi har orientert om prosjektet på praktisk pedagogisk utdanning. Selv om studentene viser interesse, melder de seg likevel ikke på. Det ser ut som at vi må satse mer direkte mot arbeidsgiver for å rekruttere. For grunnskole og barnehager fungerer systemet med rekruttering stort sett greit.

Prosjektet er en av flere samarbeidsarenaer i fylket og fungerer som et bidrag til barnehage-/skoleutvikling ved at fagfolk på forskjellige nivå samarbeider hverandre og blir kjent med hverandres arbeidsfelt. Møter i referansegruppen kan gi kunnskapsutvikling mellom ulike nivåer i utdanningssektoren.

Vi som deltar fra høyskolene, er også involvert enten i grunnutdanninger eller videreutdanninger eller begge deler. Gjennom veiledning og evaluering får vi viktige innspill til de ulike utdanningene og denne kunnskapen blir tilbakeført til høyskolen. Erfaringer blir drøftet i personalmøter på høyskolen og tilbakeført til studentene for eksempel på temadager om å være ny i yrket. Ved HVO er leder for programmet også studieleder ved førskolelærerutdanningen. Erfaringene blir derfor tilbakeført til de ulike lærerutdanningene gjennom faste formelle møter i ledergruppa.

De to høyskolene har både formelle og uformelle møteplasser gjennom året som for eksempel telefonmøter, møter på konferanser, møter i referansegruppen og samarbeidsmøter. Vår vurdering er at det er nyttig å samarbeide tett med en annen høyskole. Vi får gjensidig utveksling av erfaringer og tanker som både kan bidra til utviklingen av prosjektet og gi innspill i forhold til utdanningene.

6. Evaluering av programmet

Tilbakemeldingene fra deltakerne så langt tyder på at de nyutdannede har hatt stort utbytte av programmet. I Sogn og Fjordane gjenstår siste samling og man har derfor bare hatt underveisevaluering og ikke sluttevaluering av programmet. I Møre og Romsdal var siste samling 29. april.

De nyutdannede gir tilbakemelding om at de har satt pris på vekslingen mellom kollegaveiledning og presentasjon av tema. Det å møte andre i samme situasjon har gitt innsikt i at egne problemstillinger gjerne også er generelle. De opplever å ha fått støtte i utvikling av yrkesrollen gjennom diskusjoner og faglig påfyll i møte med "kollegaer" og fagfolk fra høyskolene. De opplever også at det er nyttig at vi har hatt en målsetting om fokus på implementering av læreplaner. Dette er et aktuelt tema og har gitt støtte i yrkesutøvelsen og refleksjon over denne. De nyutdanna uttrykker at de gjerne skulle hatt flere samlinger og mer tid på hver samling.

Samlingene har i stor grad vært gjennomført i homogene grupper, etter erfaringer fra foregående år. En opplevde at diskusjonene ble noe generelle når en var sammen og at problemstillingene fra skolen ble for dominerende. Deltakerne gir uttrykk for å være fornøyde med organisering dette året. Evalueringen av siste samling for de nyutdanna allmennlærerne i Møre og Romsdal viser likevel at de gjerne kunne tenkt seg flere drøftinger sammen med førskolelærerne og uttrykker at de tror de har mye å lære av hverandre.

Et dilemma i arbeidet har vært å balansere forholdet mellom forventninger fra oss som leder programmet og arbeidssituasjonen til den enkelte deltaker. I noen tilfeller har det også vært vanskelig å involvere lederne ved skolen/barnehagen godt nok. Så lenge dette er et frivillig tilbud, har vi vært forsiktige med å stille for store krav, for eksempel i form av arbeid mellom samlingene og deltaking fra lederne. Særlig har man i Møre og Romsdal opplevd utfordringer knyttet til utarbeiding av introduksjonsplan. Dette var vært lettere i Sogn og Fjordane fordi tiltaket har vært knyttet opp mot enkeltkommuner. I Møre og Romsdal har mange kommuner vært involvert, med ulik praksis for slikt arbeid.

Vi har også noen utfordringer knyttet til skoling av lokale veiledere, med bakgrunn i at tilbudet blir gitt til ulike kommuner hvert år. Slik blir det vanskelig å opparbeide et fast veilederkorps. I referansegruppa har vi diskutert ulike løsninger for dette i det videre arbeidet, og vil undersøke muligheten av å bruke øvingslærere som er skolert i veiledning.

Det har vært et lite frafall underveis i programmet (3) med bakgrunn i graviditeter og sykmeldinger. Dette opplever vi som et akseptabelt frafall.

Viser ellers til andre punkter i rapporten som også omfatter evaluering av tiltaket.

7. FOU prosjekt i tilknytning til tiltaket:

Gerd Sylvi Steinnes er tildelt stipendiatstilling fra 2008 i et NFR-prosjekt med tema "Meistring av førskulelærarrolla i eit arbeidsfelt med lekmannspreg" og med undertittel "Vegen inn i førskulelæreryrket". Steinnes vil ha 100 % stipendpermisjon over tre år for å arbeide med prosjektet, som vil ha et særlig fokus på nyutdannede førskolelæreres mestring av yrket. Arbeidet vil bruke deltagere i tiltaket som informanter og har et mål om gjensidig utveksling av kunnskap.

Nyutdannede: 57

Veiledere: 22

1. Mål for arbeidet

- Å utvikle og tilby en veiledningsutdanning som er spesielt tilpasset veiledning av nyutdannede lærere.
- Å implementere erfaringer fra tiltaket til lærerutdannere i utdanningsinstitusjonene (DMMH, HiST og PLU).
- I samarbeid med skoleeiere, styrke samarbeidet mellom barnehage, skole og utdanningsinstitusjonene.

2. Antall nyutdannede (første året i arbeid)

Lærere i videregående opplæring: 8 deltakere fra Sør-Trøndelag fylkeskommune, Brundalen vgs. (4), Meldal vgs. (1), Heimdal vgs. (1), Ladejarlen vgs. (1), Fosen vgs. (1).

Lærere i grunnskolen: Trondheim kommune totalt 13 (3 ved PLU, 10 ved HiST), Malvik kommune 1, Selbu kommune 1, Klæbu kommune 3, Roan kommune 1, Frøya kommune 3.

Førskolelærere: Klæbu kommune 2, Ørland kommune 1, Trondheim kommune 24.

Denne oversikten viser hvor mange som møtte til første veiledersamling ved hhv. DMMH, HiST og PLU. Under veis i programmet har én trukket seg fra programmet ved PLU, to ved DMMH. To deltakere i HiST-programmet sluttet som lærere i løpet av høstsemesteret 2007.

For 2007-2008 er det lagt ned mye arbeid i å gjøre programmet kjent for skole- og barnehageeiere og å rekruttere deltakere til programmet. Det er sendt invitasjonsbrev til alle videregående skoler i vårt fylke (også private), totalt 30, til alle grunnskoler i fylket, totalt 171. I tillegg er det sendt mail med vedlagt invitasjonsbrev til alle kommuner, totalt 25 og ni frittstående grunnskoler. Rådgiver May Johnsen i Trondheim kommune har presentert veiledningstiltaket overfor alle skoleledere (rektorer) i kommunen. HiST gjør programmet kjent for institusjonens praksisskoler, og PLU sender invitasjonsbrev til sine 37 PPU-koordinatorer. Når det gjelder barnehagesektoren har DMMH sendt ut egen invitasjon til barnehageansvarlig i hver kommune, samt invitasjon til alle barnehager i fylket. I tillegg har alle som ble uteksaminert ved HiST og PLU våren 2007 mottatt en informasjonsfolder om tilbudet. Denne ble sendt ut i juni/juli sammen med vitnemålene.

3. Modell for veiledning av nyutdannede lærere

Veiledningsplanen har et omfang på 30 timer. Den beskriver innhold og hensikt/begrunnelse for veiledning i fellesskap - hvor de nyutdannede deltar i samlinger ved PLU, HiST eller DMMH, veiledning på egen arbeidsplass i form av "praksisbesøk", og fagdidaktisk veiledning via e-post, og/eller i møte mellom veileder og nyutdannet lærer.

I skoleåret 2007 – 2008 er NY-programmet organisert i tre delprosjekter. DMMH har oppgaven med å tilby veiledning til nye førskolelærere, HiST tar oppdraget med å gjennomføre veiledningen av nyutdannede lærere i grunnskolen, mens PLUs delprosjekt omfatter nye lærere i videregående skole. Det er ikke tette skott mellom HiST/PLU-programmet og deltakerne får velge hvilke institusjon de ønsker å være tilknyttet i veiledningen.

4. De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

På slutten av hver veiledning i fellesskap (på campus) er det en oppsummering hvor deltakerne blir oppfordret til å komme med innspill på tema i neste veiledning. Via en nettbasert enquête får de nyutdannede etter hver samling anledning til å gi sin vurdering av denne, samt formulere synspunkter på programmet og hvordan det bør utvikles.

I samlingene, og som en del enquêteene, gir de nyutdannede tilbakemeldinger om veiledningen. Disse tilbakemeldingene blir i neste omgang vurdert av prosjektlederne ved hhv. DMMH, HiST og PLU, og tatt med i det arbeidet med å bedre den eksterne og lokale veiledningen. Sentrale problemstillinger blir lagt fram for Styringsgruppen for NY-programmet i ST. I noen sammenhenger kontakter prosjektledelsen ledere for skoler og barnehager som deltar i programmet, og eksterne veiledere, i den hensikt å utvikle gode rutiner for veiledningen.

Veiledning av nyutdannede lærere i Sør-Trøndelag startet høsten 2002, og i årene fram til vår 2008 har vi gjennom studier, intervjuer (av blant annet skoleledere i videregående opplæring i ST) og spørreundersøkelser (som angår deltakere, lokale veiledere, eksterne veiledere, skole- og barnehageledere), fått et omfattende materiale som har ført til konkrete endringer/justeringer av programmet og til justering av lærerutdanningene. De tre bombepunktene som er nevnt under Mål for arbeidet (se side 1) er eksempler på dette.

5. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2007 – 2008

HiST har tilbud om et studiepoengbasert kurs/tilbud innen veiledning. Det er økt interesse for å ta inn tema som omhandler veiledning av nyutdannede lærere i dette kurset. Ved skolebesøk har ekstern veileder fra HiST møtt lokal veileder, og i tillegg har HiST gjennomført et møte med eksterne veiledere hvor samarbeidet med lokal veileder har vært hovedtema.

DMMH har tradisjoner med å tilby kurs i veiledning for de som følger opp/veileder nyutdannede førskolelærere. I inneværende studieår vil DMMH gjennomføre tre samlinger for 15 veiledere som institusjonen bruker i årets NY-program.

Ved NTNU/PLU er det et tilbud om etterutdanning for praksisveiledere og PPU - koordinatorene ved PLUs partnerskapsskoler. Tilbudet er studiepoengbasert og rettet mot veiledning av FoU - virksomhet. Kurset startet i januar 2008 og har ni deltakere. Vi erfarer at praksisveiledere/ PPU - koordinatorene får i oppgave å være interne veiledere for de nyutdannede, og ved starten av hvert studieår er det en gjennomgang med PLUs 36 PPU-koordinatorene der temaet er veiledning av nyutdannede lærere. I en ekstern rapport utarbeidet av SINTEF februar 2008, er det dokumentert at samarbeidet mellom PLU og partnerskapsskolene i videregående opplæring (i alt 15) har størst betydning "[...] når det gjelder å tilby praksisplass til studenter, skoleovertakelse og også veiledning av nyutdannede lærere."

Antall personer som har fått veilederutdanning dette skoleåret og hvor mange av disse som samtidig fungerer som veiledere:

NTNU/PLU: 9, og av disse fungerer fire som veiledere av nyutdannede lærere i 2007-2008.

HiST: 3 av årets veiledere har tatt veilederutdanning tidligere.

DMMH: Etterutdanning av 15 veiledere (15.11.07, 26.02.08 og 15.05.08). Alle disse fungerer som veiledere i 2007-2008.

Vi har ikke en tilstrekkelig oversikt som viser hvor mange tidligere skolerte veiledere som deltar i programmet dette skoleåret.

6. Samarbeid og erfaringsdeling/-spredning

Prosjektet ledes av Program for lærerutdanning (PLU), med HiST og DMMH som aktive samarbeidspartnere. Styringsgruppen består av rådgiver Bjørn Rist, Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, rådgiver Åse Aspås, KS i Midt-Norge, Pål Heide Kielland, Utdanningsforbundet, rådgiver May Johnsen, Trondheim kommune, høgskolelektor Ranveig Lorentzen, DMMH, høgskolelektor Kari Mathisen, HiST og universitetslektor Gunnar Engvik, PLU, som leder prosjektgruppen. PLUs leder, Per Ramberg, er ansvarlig for prosjektet.

For 2007-2008 var det planlagt fem møter, og når denne rapporten skrives er det gjennomført fire møter (20.08.07, 23.10.08, 17.12.07 og 16.4.08). Det utarbeides en sakliste som sendes de involverte i god tid før hvert møte, og møtereferatene sendes til medlemmer av styringsgruppen og leder for PLU.

I tillegg til disse formelle arenaer har prosjektleder vært involvert i arbeidet med å utvikle samarbeidsformer mellom universitets- og høgskolesektoren og skole- og barnehageeier. I Sør-Trøndelag er dette konkretisert i et samarbeid om hele det 13-årige utdanningsløpet og hvordan lærerutdanningsinstitusjonene DMMH, HiST og NTNU/PLU kan bistå skole- og barnehageeier i overgangssituasjonene. En av disse overgangene er spranget fra lærerutdanningen til lærerprofesjonen, og i søknadene til Utdanningsdirektoratet er samarbeidet mellom de tre lærerutdanningsinstitusjonene i Sør-Trøndelag, om veiledning av nyutdannede lærere, løftet fram som et av de bærende elementene i fase 2 i dette prosjektet.

Med utgangspunkt i den aktiviteten vi har i Norsk kompetansenettverk for veiledning av nyutdannede lærere, er det tatt initiativ til et samarbeid om veiledning av nyutdannede lærere mellom Høgskulen i Volda, Høgskolen i Nord-Trøndelag, Høgskolen i Sør-Trøndelag, Dronning Mauds Minne Høgskole og NTNU/PLU. Dette samarbeidet vil forankres i aktiviteten til Midtnorsk nettverk for lærerutdanning. Første møte i den sammenheng ble gjennomført i Bodø torsdag 8. desember 2007. Nytt møte i dette midtnorske samarbeidet er berammet i Trondheim 11. juni 2008.

Styringsgruppen for NY-programmet anser erfaringsdeling og erfaringsspredning som en viktig del av virksomheten. I løpet av 2007-2008 har prosjektleder presentert NY-programmet for rundt 60 skoleledere under en KS-konferanse i Trondheim. Dette skjedde 1. april. Videre kan nevnes at Fylkesmannen har informert de ansvarlige for kompetanseutvikling i fylkets fem regioner om programmet og gjort dette kjent i et skolelederforum i fylket. Utdanningsforbundet har reklamert for og informert om programmet i møter med lærer- og førskolelærerstudenter, både på jobbsøkerkurs og i andre sammenhenger der det faller naturlig. Trondheim kommune har i flere sammenhenger tatt opp denne saken i møter med skolelederne i kommunen. Konkret har mottak og veiledning av nyutdannede lærere vært tema på ledermøter (rektormøter), og i diskusjoner med rektorene er det prioritert øremerkede midler som er rettet mot alle med behov for veiledning i praksisfeltet. Det må også nevnes at Trondheim kommune, i forbindelse med et prosjekt innen rammen av "Fra ord til handling", har etterspurt verktøy for ståstedanalyse som omhandler mottak av nytilsatte i grunnskolen. Ett av punktene i innspillet angår hvordan etterspørre de nyutdannedes kompetanse.

7. Hvordan tiltaket har styrket samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjonene, videregående opplæring, grunnskolen og barnehage?

I tilknytning til Utdanningsdirektoratets prosjekt Utvikling av samarbeidsformer mellom universitets- og høyskolesektoren og skole- og barnehageeier (fase 1 og fase 2), har HiST, DMMH og NTNU/PLU samarbeidet om søknader. Ved våre tre lærerutdanningsinstitusjoner inngår veiledning av nyutdannede lærere som ett av de viktigste områdene for samarbeidet med skole- og barnehageeier. Som eksempel kan nevnes at NTNU/PLU i søknaden for fase 2 har som mål å utvikle en partnerskapsavtale med Sør-Trøndelag fylkeskommune om lærerqualifisering i grunnutdanningen og skoleutvikling. Samarbeidet vil omfatte kvalitet (relevans) på grunnleggende lærerutdanninger, med vekt på praksisarenaer og mentorkvalitet, samt sammenheng mellom det som skjer på campus og ”i praksis”. Det andre området for samarbeid er veiledning av nyutdannede lærere. De øvrige punktene er etter- og videreutdanning, organisasjon og skoleutvikling, seniortiltak overfor lærere, samt betydningen av og tiltak i forhold til skolereformer og eksterne initiativ.

Samlet sett er NY-programmet i Sør-Trøndelag i ferd med å bli forankret til ledelsen ved våre tre lærerutdanningsinstitusjoner og til skole- og barnehageeier. Dette gir bedre forutsetninger til å nå sentrale og lokale mål for NY-programmet.

8. Hvordan erfaringene fra tiltaket blir tilført ansvarlige for grunnutdanningen i lærerutdanning og for etter- og videreutdanning på de deltakende universitet og høyskoler.

Siden starten av NY-programmet i Sør-Trøndelag er det lagt vekt på å utarbeide årsrapporter som forteller om bakgrunnen for programmet, hvordan programmet er organisert, hvordan veiledningen er gjennomført, og ikke minst; hva forteller de nyutdannede om utbyttet av å delta i programmet. I tillegg har deltakernes gitt uttrykk for hva de savner eller fått for lite av i lærerutdanningen, og hva de nyutdannede har opplevd som mest positivt og nyttig i lærerutdanningen. Disse rapportene er delt ut til alle lærerutdannere ved hhv. DMMH, HiST og PLU. Ut over dette har prosjektledere presentert erfaringer fra programmet overfor kolleger i faglig fora, samt gitt ut og presentert artikler med utgangspunkt i veiledning av nyutdannede lærere.

Et nytt tiltak i 2007/2008 er at tredje samling for deltakere i PLUs delprosjekt er koblet sammen med et arrangement i PLU Alumni. Her møttes i vel femti personer for å overvære framlegg fra tre nyutdannede lærere, fra én forsker og fra én representant fra Kunnskapsdepartementet, der temaet var nyutdannede læreres erfaringer fra første år i yrket og arbeidet med kommende stortingsmelding om lærerrollen og lærerutdanningen. Deltakere i PLU Alumni den 24. april var nyutdannede lærere, lærerutdannere, PPU-koordinatorer (praksisansvarlige i PLUs partnerskapsmodell), samt representanter fra skole- og barnehageeiere. Bakgrunnen for tiltaket var å etablere en sterkere kobling mellom de nyutdannedes erfaringer, skole- og barnehageeiere og PLUs ledelse og lærerutdannere.

9. Evaluering av programmet

Vår spesielle satsning for 2007/2008 har vært å utvikle og tilby en veiledningsutdanning som er spesielt tilpasset veiledning av nyutdannede lærere, implementere erfaringer fra tiltaket til lærerutdannere i utdanningsinstitusjonene (DMMH, HiST og PLU), samt styrke samarbeidet mellom barnehage, skole og utdanningsinstitusjonene i samarbeid med skole- og barnehageeiere.

Kort oppsummert synes veiledningstilbudene av nyutdannede lærere i barnehagen og i grunnskolen å være tilpasset de nyutdannede. HiST-programmet har tre samlinger på campus mens DMMH har tre samlinger som omfatter fire virkedager. Deltakerne mener det er viktig med en arena for erfaringsutveksling, og samtalene med likesinnede har stor verdi for utviklingen av lærerrollen. Dette viser undersøkelser blant deltakerne.

Med bakgrunn i telefonintervjuer med nær alle rektorer i videregående opplæring i vårt fylke, kan veiledningstilbudene for nyutdannede lærere i videregående opplæring (vgo) i større grad tilpasses skolens spesifikke behov. Tilsetting av nyutdannede lærere i vgo i vårt fylke skjer i stor grad i Trondheimsregionen, og en tilrettelegging for og oppfølging av veiledning ved den enkelte skole kan være et bedre strategisk grep enn to, tre samlinger på campus. En mulig ramme kan være en samling på campus mens den øvrige veiledning i fellesskap skjer der de nyutdannede arbeider.

I 2007-2008 har NY-programmet hatt et spesielt fokus på å utvikle og tilby en veiledningsutdanning som er spesielt tilpasset veiledning av nyutdannede lærere. Som grunnlag for denne satsningen laget vi i 2006-2007 et pilotprosjektet der vi ønsket å sette fokus på de lokale veilederne i skolen. Vår forforståelse var at lokale veiledere som gruppe i liten grad har vært med på utvikle den opplæringen de blir tilbudt gjennom etter- og videreutdanningskurs for veiledere. Vårt andre utgangspunkt var at kursene som er ment å nå lokale veiledere i skolen med ansvar for veiledning av nyutdannede lærere, i for liten grad er basert på substantiv teori eller problemstillinger som de lokale veiledere i skolen har formulert. De norske veiledningsprosjektene og den eksterne evalueringsrapporten gir ikke svar på disse utfordringene. Hovedfokus i piloten var å få omfattende beskrivelser av hvordan lokale veiledere opplever veiledningssamtalene, og vi var i første rekke interessert i følgende problemstilling: Hvilke innholdskomponenter eller sett av komponenter som gir mest (og best) støtte, sett i forhold til den mangfoldige faglige bakgrunnen nye lærere har? Første samling med nær alle lokale veiledere (totalt 27) skulle legge grunnlaget for å sette i gang, og en professor innen kvalitativ forskning hadde en gjennomgang av hvordan lokale veiledere kunne dokumentere innholdet i samtalene ved å skrive logg.

Med et raust tilbud om økonomisk godtgjøring ønsket vi at lokale veiledere skulle være motiverte til å skrive logger som viste innholdet i veiledningssamtalene, men det hele endte ut med at ingen av de lokale veilederne i grunnutdanningen ønsket, eller ikke så muligheten til, å bidra. Det som forundret oss en god del var at de aller fleste veilederne for førskolelærere hadde ført logg fra samtalene. Disse ble sendt til DMMHs prosjektleder og senere analysert ut fra de føringer som var gitt i planen for piloten.

Vår konklusjon var at PLU og HiST, med basis i piloten, ikke hadde grunnlag for å gå videre når det gjelder å utvikle veilederutdanning, som er spesielt tilpasset veiledning av nyutdannede lærere i grunnutdanningen. For førskoleutdanningen ble det empiriske grunnlaget godt og det kunne nyttes til å utvikle dagens etterutdanningskurs av veiledere ved DMMH. Vi finner det interessant at lokale veiledere i barnehagen ønsket å delta i dette FoU-prosjektet, mens veiledere i grunnutdanningen ikke tok på seg denne oppgaven, som vi vektla som et godt grunnlag for å utvikle FoU-samarbeid mellom skole og lærerutdanningsinstitusjon. I etableringen av piloten hadde vi god støtte fra PLUs ledelse og fra Utdanningsforbundet i ST.

Med bakgrunn i erfaringene fra piloten, har vår spesielle satsning om å utvikle en veiledningsutdanning, ikke utviklet seg i den retning vi ønsket. DMMH har fått verdifulle innspill fra piloten, og deres videreutdanning av veiledere (tre samlinger hvert år) er et godt eksempel på FoU-

virksomhet som bidrar til å utvikle innsikt i innholdskomponenter i veiledningssamtalene med nyutdannede førskolelærere.

Implementeringen av erfaringer fra programmene til lærerutdannere er en krevende prosess. Vi opplever at det tar tid før legitimering, rekruttering og redusering av tema og fag i lærerutdanningen blir en realitet. Noe av bakgrunnen for dette er at det fra vår side er ressurskrevende å etablere FoU - prosjekter som i neste omgang gir grunnlag for artikler og bøker om veiledning av nyutdannede lærere. Situasjonen for 2007/2008 har i så måte vært lettere i og med utgivelser av en artikkelsamling i regi av Utdanningsdirektoratet og boka Det store spranget: Ny som lærer i skole og barnehage.

Siden starten i 2002 har vårt samarbeid med skoler/barnehager bygd på en avtale hvor deltakende skole og barnehage forplikter seg til å oppnevne en lokal veileder for den/de nyutdannede som deltar i programmet. Denne avtalen har ikke føringer for hvilke forventninger og krav som bør stilles til partene i veiledningen. Et nytt tiltak i 2007-2008 var å utarbeide Forventninger til ulike parter i NY-programmet. I første omgang har vi formidlet våre forventninger til eksterne veiledere, til deltakerer i programmet og til den/de som har veilederoppgaven lokalt. Disse forventningene har bidratt til å klargjøre hvilke oppgaver de tre nevnte partene har i programmet. For å unngå uklarheter av administrativ og juridisk art, har vi bevisst utformet forventninger og ikke krav, og uttrykket oppgaver brukes i stedet for ansvarsområder.

I PLUs delprosjekt hadde vi som mål i 2007-2008 å sette i gang med ekstern veiledning straks vi mottok påmelding fra skoler. Bakgrunnen for tiltaket er våre erfaringer fra tidligere år men også ut fra litteratur fra området nyutdannede lærere. Dette har vært vellykket, først og fremst fordi situasjonen for de nyutdannende kan være kritisk i forbindelse med skoleårets første måneder.

Til slutt vil vi ta med at prosessene rundt utviklingen av samarbeidsformer mellom universitets- og skole- og barnehageeiere har bidratt til å legge grunnlaget for et bedre og sterkere samarbeid med berørte parter i NY-programmet.

Med dette som bakgrunn ser vi fram til nytt studieår og til veiledning av nyutdannede lærere i skole og barnehage.

Nyutdannede: 283

Veiledere: 117

1. Mål

- Programmet skal fremme kvalitetsutvikling i barnehage, grunnskole og videregående opplæring
- Programmet skal jobbe for å etablere lokale systemforankrede program i flere av kommunene i regionen
- Erfaringer fra arbeidet i programmet skal formidles til ledelsen, kolleger og studenter ved høgskolene, og bidra til økt studiekvalitet i grunnutdanningene
- Programmet skal generere ny kunnskap om overgangen fra utdanning til yrke

2. Modell for veiledning av nyutdannede

Det arbeides etter lokalt tilpassede modeller for veiledning og oppfølging i barnehager og skoler. Hovedmodellen er at de nyutdannede får veiledning individuelt og i gruppe av lokale veiledere, oppnevnt av kommuneadministrasjonen eller virksomhetsledere/rektorer i barnehagene/skolene. I forhold til 2 skoler har det ikke vært mulig å rekruttere lokale veiledere. Her har høgskolens veilederteam veiledet. De nyutdannede deltar på ca. 5 veiledninger per halvår.

Alle veiledere som har deltatt i programmet har fått oppfølging gjennom fagmøter, faglig skoling og veiledning fra høgskolens veilederteam. Nye lokale veiledere som ikke har formell kompetanse har fått kurs i veiledning, 10 studiepoeng.

Høgskolens veilederteam gir veiledning til nye lokale veiledere ca. 4 ganger per år. De gjennomfører fagmøter med virksomhetsledere/ rektorer, lokale veiledere og nyutdannede, og deltar i nettverksmøter for veiledere og nyutdannede. Arbeidet foregår i hovedsak lokalt i kommunene.

Lokalt nivå: Vi samarbeider med ledere på kommunalt nivå, private eiere og med den enkelte barnehage/skole. Det er i de fleste deltakende kommunene utarbeidet intensjonsavtaler eller partnerskapsavtaler med arbeidsgiverne (kommuner, private eiere) om tilrettelegging og ansvar for oppfølging av de nyutdannede, samt samarbeidsavtaler med barnehagene og skolene.

Fylkesnivå: Samarbeidet med de ulike instansene som Fylkesmannsembetene, Utdanningsforbundet, Skolelederforbundet og KS fungerer tilfredsstillende. Kontakt og ansvarsforhold kan variere noe i de enkelte fylkene.

Regionalt nivå: Fra høsten 2007 er antall representanter for arbeidsgiverne øket i referansegruppen. Gruppen ledes av Ann-Kariin Iversen, KS i Vestfold.

3. Rekruttering av kommuner/fylkeskommuner, nyutdannede og veiledere

Målgrupper for rekrutteringsarbeidet har vært virksomhetsledere/rektorer, kommuneansvarlige for barnehager og skoler, og ledere i videregående opplæring. I tillegg gis informasjon til avgangsstudenter og nyutdannede. Arbeidet foregår ved:

- Informasjonsmøter for avgangsstudenter
- Informasjons- og samarbeidsmøter med samarbeidsparter gjennom året
- Informasjons- og samarbeidsmøter med kommuner, barnehager og skoler

- Plakater, foldere, film, brev, e-post, telefonkontakt, annonser i lokalaviser og åpne informasjonsmøter på høgskolene

Høgskolene har vært initiativtakere og gjennomført store deler av rekrutteringen, men flere kommuner har tatt ansvar for rekrutteringen gjennom invitasjon til programmet og kartlegging av nyutdannede i egen kommune.

Kommuner/fylkeskommuner som deltar med nyutdannede:

Telemark:	Østfold:	Vestfold:	Buskerud:
Skien, Porsgrunn, Bamble, Drangedal, Hjartdal, Tinn	Askim, Moss, Fredrikstad, Sarpsborg, Hobøl, Rakkestad, Halden. Østfold Fylkeskommune	Tønsberg, Sandefjord, Re, Svelvik, Stikke, Nøtterøy, Horten. Vestfold Fylkeskommune	Øvre Eiker, Nedre Eiker, Drammen, Lier, Kongsberg, Hol, Røyken. Buskerud Fylkeskommune.

6. Erfaringer fra arbeidet

Det er likevel flere kommuner og rektorer/virksomhetsledere som er i ferd med å etablere programmet som del av sin kompetanseutviklingsstrategi. For Østfolds del kan økt bevissthet på kommune- og enhetsnivå bl.a. skyldes programmets samarbeid med Østfoldprosjektet om modell for samarbeidsformer mellom UH- sektoren og skole-/barnehageeier. Dette samarbeidet vil fortsette. Men det gjenstår fortsatt et stort arbeid for å få programmet implementert i alle kommuner og på ledernivå i skoler og barnehager.

I 2007 har 2 av kommunene gjort programmet obligatorisk, 3 kommuner har veiledning som del av sin kompetansestrategi overfor nyutdannede og to kommuner er i ferd med å etablere systemer for forankring. Alle disse er bykommuner. I disse kommunene er det opprettet egne kommunale team av veiledere, som bidrar i veiledning av nyutdannede.

Det er kommuner som ikke har meldt sin interesse for å delta selv om de har nyutdannede lærere i kommunen. Det kan være mange grunner til dette, både mangel på faste stillinger for nyutdannede, god pågang av søkere til ledige stillinger, prioriteringer p.g.a. deltakelse i mange kompetanseutviklingsprosjekter, manglende informasjon om programmet "Ny som lærer" og et valg om ikke å delta i samarbeidet med høgskolene. Dette er utfordringer programmet "Ny som lærer" vil arbeide med.

Der videregående opplæring har deltatt i programmet gis det tilbakemeldinger om stor nytteverdi for de nyutdannedes arbeid som lærer.

Våre erfaringer er at programmet *Ny som lærer* er med på å sette søkelyset på nyutdannedes situasjon spesielt og skolen/ barnehagens rutiner og program for å ta mot nyutdannede og nyansatte. Kommunene og institusjonene har blitt utfordret til å utvikle eller videreutvikle egne introduksjonsprogram, slik at de nyutdannede er sikret tilstrekkelig informasjon og støtte samtidig som de får veiledning det første året i yrket. I Telemark og Østfold er det etablert samarbeid med programmet *Ny som lærer* og praksisbarnehager/ praksisskoler. Barnehagenes og skolenes veiledere i praksisopplæringen besitter en kompetanse som også bør komme nyutdannede til del. Det er derfor gjort avtaler om at høgskolene bidrar med kompetanseheving i veiledning og kommunikasjon, mens praksisbarnehager og praksisskoler deltar i programmet *Ny som lærer* når de tilsetter nyutdannede lærere.

Forankring i lærerutdanningen:

Ved Høgskolen i Telemark er implementeringsarbeidet igangsatt med pilotprosjektet

Ny som lærerutdanner. Nytilsatte i lærerutdanningen deltar i et mentorskapsprogram der de får veiledning på egen rolle som lærerutdanner, teori om veiledning og kjennskap til erfaringene fra programmet *Ny som lærer*. Til sammen deltar 17 nytilsatte ved avdeling for estetiske fag, folkekultur og lærerutdanning. Høsten 2007 ble det gjennomført tre av totalt 6 samlinger i løpet av studieåret. Ledelsen ved høgskolen blir trukket inn i oppstarten og avslutningen av prosjektet for å bringe erfaringene fra de nytilsatte tilbake til organisasjonen.

Ved Høgskolen i Østfold er prosjektet *Utdanning og profesjon* iverksatt. Avdelingens lederteam i samarbeid med programmets veilederteam er ansvarlige for å gjennomføre profesjonsdager for studenter og faglærere i allmenn- og førskolelærerutdanningen på alle trinn. Prosjektets målsetting er å bidra til å gjøre lærerutdanningen mer observant på de utfordringer nyutdannede møter i barnehage og skole. Det er gjennomført 2 profesjonsdager for førsteklassestudentene høsten 2007. Totalt 10 nyutdannede var invitert for å bringe sine erfaringer fra det første året i yrket til studenter og faglærere. I evalueringen av studentenes oppfatning av profesjonsdagene kom det fram at de opplevde dialogen med de nyutdannede som svært nyttig for å få innblikk i profesjonsutøvelsen.

7. Spesielle utfordringer

Det er fortsatt en stor utfordring for oss å etablere nær kontakt med fylkeskommunene og lederne i videregående opplæring. Dette må være et bevisst satsingsområde for høgskolenes team i rekrutteringsarbeidet våren 2008.

Arbeidspress og tempo i omstillings- og utviklingsprosesser i skoler og barnehager er for tiden høyt. Dette krever tydelige prioriteringer fra ledelsens side når det gjelder hva som skal prioriteres i lærernes individuelle arbeidsplaner og felles samarbeidstid. Dette kan føre til at systematiske veiledningsprogram for nyutdannede nedprioriteres. Samtidig ser vi at mange nyutdannede får krevende oppgaver. Uten et lokalt program for å ivareta de nyutdannede, kan mange velge å avslutte karrieren som lærer. Når rekrutteringen til ledige lærerstillinger i barnehage og skole nå synes å bli dårligere, kan kommuner som tilbyr veiledning til de nyutdannede ha et fortrinn i kampen om kvalifiserte søkere. Disse perspektivene må bringes fram for kommuneleddet, og vil være argumenter for at kommunene må inkludere oppfølging av nyutdannede i sine kompetanseutviklingsplaner.

FOU prosjekter i tilknytning til programmet:

Mastergrad:

Gry Hjortdal, tittel

Bok:

Hoel, T. L., Hanssen, B., Jakhell, R. og Østrem, S. (red) 2008: Det store spranget – ny som lærer i barnehage og skole, Trondheim, Tapir Akademiske forlag

Eva Bjerkholt, Elin Ødegård, Liv Torunn Eik, Ann Sofi Larsen og Thorbjørn J. Karlsen har alle bidratt med artikler til denne bokutgivelsen.

Artikler:

Utdanningsdirektoratets artikkelsamling "Når starten er god":

Eva Bjerkholt, Elin Ødegård, Liv Torunn Eik, Ann Sofi Larsen og Thorbjørn J. Karlsen har alle bidratt med artikler til denne artikkelsamlingen.

Konferansebidrag:

- FoU konferansen i Trondheim april 2007: Elin Ødegård presenterte erfaringer fra arbeidet med nyutdannede.
- EECERA, Praha, august 2007: Elin Ødegård og Liv Torunn Eik presenterer *"Newly Qualified Teachers: Diversity as a positive asset for professional competence"*
- Den 6. nasjonale veilederkonferansen i Tromsø, august 2007: Thorbjørn J. Karlsen og Ann Sofi Larsen presenterte "Læringen går begge veier – erfaringer fra mentorvirksomhet i barnehager"
- Den 5. nasjonale konferansen for veiledning av nyutdannede: "Når starten er god" i Kristiansand, september 2007:
 - Thorbjørn J. Karlsen og Ann Sofi Larsen presenterte "Læringen går begge veier – erfaringer fra mentorvirksomhet i barnehager"
 - Eva Bjerkholt, Elin Ødegård og Liv Torunn Eik presenterte *"Mangfold som ressurs i veiledning"*
- ATEE konferanse i Wolverhampton september 2007: Eva Bjerkholt presenterte sitt arbeid
- Dansk nasjonalt nettverk, København, november 2007: Eva Bjerkholt presenterer det norske nettverket
- Studieopphold på New Teacher Center, California University : Eva Bjerkholt og Elin Ødegård
- 10th National New Teacher Center Symposium on Teacher Induction: Eva Bjerkholt og Elin Ødegård presenterte "New Teacher Induction in The North of Europe"
- Internseminar for politisk ledelse og ansatte i kunnskapsdepartementet: Elin Ødegård om veiledning av nyutdannede førskolelærere

FOU midler fra høyskolene:

Telemark: Teamet har totalt 170 % stilling til FOU fordelt på arbeid med Phd og mastergrader

Østfold: Teamet har totalt 52% stilling til FOU fordelt på to personer

Vestfold: Høgskolen har totalt 400t. til FOU fordelt på to personer

Nyutdannede: 29

Veiledere: 7

1. Mål for arbeidet:

Vi har holdt fast ved målformuleringene fra vår første søknad, og vi synes de fortsatt er relevante og svært gyldig, ikke minst ser vi at organisasjonsaspektet vil være svært viktig i vårt videre arbeid. For å få veiledning av nyutdannede til å fungere, kreves det at institusjonen legger til rette mht tid, rom og aksept i fellesskapet.

Mål for veiledningen av den nyutdanna lærer/førskolelærer:

- å gi støtte til å møte og reflektere over praksis for å legge grunnlaget for videre profesjonskvalifisering og profesjonell yrkesutøvelse i en lærende organisasjon.
- å gi økt forståelse for arbeidet som lærer/førskolelærer med henblikk på læringsarbeid i en multikulturell hverdag.

Mål for samarbeidet med den enkelte barnehage/skole:

- å bidra til økt veiledningskompetanse i organisasjonen for slik å utvikle en beredskap for å ta i mot og inkludere nye lærere/førskolelærere.

Mål for samarbeidet med barnehage- og skoleeier:

- sammen å tilrettelegge for økt veilederkompetanse i regionene, og gjennom det utvikle et grunnlag for nytilsattes videre yrkeskvalifisering.

Mål for lærerutdanningsinstitusjonene:

- å ivareta praksiserfaringer fra prosjektet, kvalitetssikre spredningen av denne erfaringskunnskapen i utdanningene og slik bidra til styrking av relevans og kvalitet i lærerutdanningene.
- å videreføre kontakt mellom forskere og praktikere med tanke på å utvikle etter- og videreutdanningstilbud og FoU- virksomhet.

2. Antall nyutdannede første år i arbeidet:

Vi har opplevd avskalling i løpet av året og av ulike årsaker. En hel skole, fire deltakere og rektor måtte trekke seg – sykdom, samt strid i kollegiet og bygda blei gitt som begrunnelse.

Det blei påmeldt vel 30 førskolelærere i høst, vi har opplevd stor avskalling – begrunnelsene er som følger: flere av deltakerne var ikke spurt på forhånd, noen var på veg ut i svangerskapspermisjon, andre over i private barnehager eller sto midt i en flytteprosess over fra gammel til ny barnehage. Vi har etablert et samarbeid som vi satser på å videreføre.

Antall nyutdannede i regionen totalt sett, finnes det ingen oversikter over. Har prøvd å skaffe slike tall, men må ned på den enkelte skole.

3. Modell for veiledning av nyutdannede

De nyutdannedes deltakelse i planlegging, gjennomføring og vurdering av veiledningen

Utgangspunktet er at enkelte skole og barnehage er ansvarlig og skal legge til rette for veiledningsarbeidet for de nyutdannede og deres veiledere. Dette arbeidet er basert på erfaringene fra tidligere år.

Modellen for veiledninger:

- Veiledningen søkes startet så snart det er avklar med deltakelse i prosjektet og det er utpekt veileder for den nyutdannede. Vi anbefaler et det settes av tid til veiledning hver eller hver annen uke i starten av skoleåret.
- Hver skole / barnehage vil få to besøk av sin eksterne veileder (prosjektmedarbeiderne) i løpet av året.
- Alle nyutdannede, veiledere og prosjektmedarbeiderne møtes til tre samlinger. I tillegg til samlinger vil det som tidligere bli bygd opp et nettverk med utgangspunkt i læringsplattformen ClassFronter.

Veiledningen skal ha de nyutdannas spørsmål og hverdagsutfordringer som grunnlag. De nyutdannede forventes å møte med innspill til hva de ønsker veiledning på, mange sender sine innspill på forhånd til sin veileder. I grupper får veisøkerne presentere sine innspill/problemstillinger før gruppa avgjør hva for en case som skal danne grunnlaget for veiledningssekvensen. Det skrives logg fra veiledningene

På fellessamlingene står erfaringsutveksling, gjensidig veiledning og planlegging for videre arbeid sentralt. Vi prøver også å gi rom for skrive på samlingene, og dette vil sammen med loggene vil gi grunnlag for mappetekster som utgjør deltakernes eksamensarbeid i studiet.

Dette året har vi også prøvd ut andre modeller for veiledning – utgangspunktet for dette er respons fra de nyutdannede. I Storfjord ønsket ikke de nyutdannede å bli med i prosjektet, de fryktet mer av det samme dvs repetisjon av lærerutdanninga. Skolefaglig ansvarlig ønsket å sette i gang prosjektet, og sammen lanserte vi kommunemodellen.

- **Kommunemodellen** er basert på at alle lærerne i en liten kommune samles om lag hver 5 uke til felles veiledning. Hver nyutdannet lærer har sin skoleveileder, og både veisøker og veileder møter til den felles veiledningen. I dette tilfellet er det en overordnet i kommunen som er koordinator og leder gruppemøtene. Ekstern veileder fra prosjektet er også til stede på disse møtene. Evalueringen fra marssamlingen er enstemmig på at dette prosjektet har fungert optimalt. På veiledningssamlingene, det er rom for refleksjon, det er erfaringsutveksling, det er rom for respons – det foregår det læring og det er utvikling fra møte til møte, sier deltakerne
- Veisøkere fra flere barnehager er gått sammen om en veileder, utgangspunktet har vært å få en veileder som har overskudd og som veisøkerne føler seg trygg på. Dette samarbeidet er så vidt kommet i gang, men det synes å være et godt alternativ til veiledningen som har en barnehage som utgangspunkt.

4. Utdanning av veiledere og antall veiledere som deltar i 2007 – 2008:

Kompetanseoppbyggingen i veiledning er bygd opp rundt studietilbudet: *Utvikling av lærerprofesjonalitet i en flerkulturell sammenheng*. Dette emnet tilbys alle deltakerne. Emnet er

spesielt utviklet for vårt prosjekt og er beregnet på både de nyutdanna og deres veiledere. Emnet utgjør 10 studiepoeng og er godkjent som første modul innenfor nasjonal rammeplan for veiledning. Kollegaveiledning bør sees på som en stor og lite utnyttet ressurs for utvikling av skolen / barnehagen. Gjennom studiet kan veisøker og veileder legge et grunnlag for slik veiledning. I studiet som i veiledningsarbeidet vektlegger vi bruk av refleksjonslogg og pedagogiske mapper. Vi har gode erfaringer med faste nettmøter, hvor konkrete hverdagsutfordringer drøftes relatert til litteraturen som inngår i studiet. I og med at vi kom noe seint i gang med førskolelærergruppa, har vi satt studieslutt for dem til slutten av september. Det er fortsatt noe usikkert mht hvor mange av denne gruppa som vil ta eksamen. Det er **11** som har meldt seg opp til eksamen i vår, av disse er det **4** som fungerer som veiledere i år.

Tidligere skolerte veiledere som deltar i år: **3**

5. Samarbeid og erfaringsdeling/ - spredning

Rekrutteringsarbeidet i forhold til kommuner og fylkeskommuner søkes ivaretatt på flere ulike måter.

Utdanningsdirektørene og fylkesutdanningssjefene i Finnmark og Troms vil legge ut orientering om prosjektet på sine hjemmesider som tidligere år. Videre har prosjektleder deltatt på møter med regionkontaktene i Troms fylke. Prosjektleder har også deltatt på skolemøtet i Troms 22.04 og skal delta i Finnmark 27.05, begge disse i regi av Fylkesmannen /utdanningsdirektøren i de respektive fylkene.

Det planlegges møter med organisasjonene og det er også drøftet deltakelse på møte med KS og kommunene. Videre gjøres det fortløpende avtaler med kommuner om orienteringer.

Det er gjort avtaler med Samskipnadens barnehager i Tromsø om deltakelse til høsten. Det er tatt et initiativ ovafor de private barnehagene, og der er det interesse for prosjektet. Vi tar sikte på føre videre det arbeidet som er startet med de kommunale barnhagene i Tromsø kommune.

Det er i gang et samarbeid med de videregående skolene i Tromsø om ei felles veiledningsgruppe utenfor skolene.

I mai vil det bli sendt brev til alle rektorene i både grunn – og videregående skoler i Troms og Finnmark, og til alle kommunene i vår region ved skolefaglig ansvarlige.

Samarbeidet mellom lærerutdanningsinstitusjonene og skolene i regionen i dette prosjektet er godt, men vi opplever at vi er bare i starten av ei utvikling hvor vi kan stå sammen om ansvaret for å utdanne og utvikle gode lærere.

Alle lærerutdanninger har representanter i styringsgruppa og de ansvarliggjøres i de ulike fasene av prosjektet, slik søker vi å holde kontakten mellom prosjektet og de ansvarlige for grunnutdanningene. Alle lærerutdanningene har nå innslag hvor prosjektmedarbeiderne fra prosjektet deltar. Den 5-årige lærerutdanningen ved UiTø arrangerte fagdag 14.04 hvor nettopp orientering om og erfaringer fra prosjektet var hovedtema. I alle EVU - aktivitetene hvor det ligger til rette for det – blir det orientert om prosjektet, et eksempel er master i utdanningsledelse.

6. Evaluering av programmet:

Evalueringen er basert på uformelle tilbakemeldinger underveis i prosjektet i løpet av året. Vi har sluttsamling 6. – 7. mai, da er det satt av tid til evaluering. De positive tilbakemeldingene fra deltakeren og en del ledere er mange. De nyutdannede er svært klare i sin vurdering av verdien av å treffe og få diskutere med andre likesinnede. I vår region hvor det er langt mellom skoler og mange små skoler, møter vi mange nyutdannede som er svært ensomme. Muligheten for å møte andre er et kjærkommet innslag i et strevsomt førsteår.

Det andre positive momentet er det at det settes av tid til veiledning – det signaliserer aksept for dette arbeidet. Refleksjon er viktig, de unge uttrykker at det blir for lite tid til dette i det daglige strevet.

I år har det vært to aspekter som har vanskeliggjort veiledningsarbeidet. For det første opplever vi at det er vanskelig å finne egnede veiledere. Dette gjelder på alle nivå – fra barnehage til videregående skole. Vi ser det klart i videregående skole hvor to av våre deltakere trakk seg fra prosjektet like før jul fordi de ikke fikk ”kvalifisert veileder” dvs. en med deres fag.

For det andre, selv der det er blitt utpekt veiledere, ser vi at det allikevel ikke blir tid til veiledning. Når ting skjærer seg; når det er hektisk, når det er behov for vikar, i tider med stort sjukefravær – så ryker veiledningstimene. I år har vi opplevd at det fra flere av skolene sies at lærerne har ikke samvittighet til å la elevene i stikken, derfor ryker veiledning. Vi ser at det at vi eksterne kommer inn, er en måte å ”tvinge” eller legitimere veisøker og veileders behov til å sette av tid.

Vårt møte med barnehagene har vært svært positivt. Vi har møtt en meget dedikert gruppe unge mennesker. Vi merker godt at de jobber under stort press, det er mye sjukemeldinger – *Hva gjør vi når det er sjukemeldingen som styrer dagen i barnehagen?* – er et innspill til ei veiledningssøkt

Erfaringene våre dette året har fått oss til å utforske ulike modeller, vi opplever det som positivt at strukturen er fleksibel. Et trekk ved modellene er grupper av nyutdannede som utgangspunkt for veiledningene – det er imøtekommer også behovet for å treffe andre i samme situasjon som en sjøl.

En annen konsekvens av våre erfaringer er at vi ønsker å styrke den eksterne veiledningen - dvs øke dem til fire i første omgang. Det er en del av vår søknad for neste års prosjekt. I den forbindelse ønsker vi å gjøre storparten av studiet til et nettbasert tilbud – det vil frigjøre tid til flere møter med veisøkere og veiledere.

